

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชฉัตร หมู่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย
อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต
สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
ปีการศึกษา 2544

บทคัดย่อ

อริป การสูงเนิน : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา
กองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชฎ์ หมู่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง
จังหวัดนครราชสีมา

อาจารย์ที่ปรึกษา : รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ วราอัสวปติ , 50 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้มีเนื้อหา เป็นรายงานการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน : กรณีศึกษา
กองทุนบ้านเฉลิมราชฎ์ หมู่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ในระหว่าง
วันที่ 11 เดือนธันวาคม พ.ศ. 2544 ถึงวันที่ 30 เดือนกันยายน พ.ศ. 2545 “การดำเนินงานของ
กองทุนหมู่บ้าน การบริหารกองทุน สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ของราษฎรในชุมชน”

วัตถุประสงค์ได้แก่ 1. เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุน
หมู่บ้านเฉลิมราชฎ์ หมู่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา 2. เพื่อพัฒนา
ศักยภาพ การประกอบอาชีพของชุมชนแบบมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน 3. เพื่อส่งเสริมหมู่บ้านให้มี
ขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนเป็นของตนเอง 4. เพื่อเสริมสร้างความ
เข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

ผลการประเมินหน่วยระบบ A พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้าน ชุมชนมีความเข้าใจและ
ให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดตั้งโครงการ โดยให้ข้อมูลที่เป็นจริง ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้าน
เฉลิมราชฎ์ มีสมาชิก 85 คน จำนวนผู้กู้ 52 ราย เป็นเงิน 1,002,000 บาท การชำระคืนเงินกู้มี 2
ระยะ คือ ระยะ 6 เดือน และ 1 ปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาท/เดือน

ผลการประเมินหน่วยระบบ B พบว่า สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเดิมอยู่ก่อนแล้ว
คือ ทำสวน เลี้ยงสัตว์ ปลูกผัก ทำไร่ข้าวโพด ค้าขาย ผู้กู้จึงมีความมั่นคง ชำนาญ จึงทำให้ประสบ
ความสำเร็จ โดยการนำเงินกู้ไปใช้ได้อย่างถูกวิธี ซึ่งตอนนี้ยังไม่ถึงกำหนดชำระคืน แต่หลักประกัน
มีความคิดไว้ว่าผู้กู้จะนำเงินกู้ชำระคืนได้ตามกำหนดเวลา จึงทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทำให้
ชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง และเงินกองทุน 1 ล้านบาท สามารถอยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืน
ต่อไป

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2544

ลายมือชื่อนักศึกษา.....

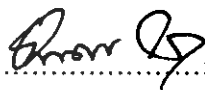
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่อกรรมการสอบ..... ศาสตราจารย์อรรณพ

หน้าอนุมัติ

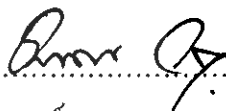
อาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรสาขาการจัดการและประเมินโครงการของสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

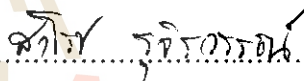

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ วราอัสวปติ)

กรรมการสอบ

(รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ วราอัสวปติ)

(อาจารย์ ดร.สาโรช รุจิรวรรณ)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ และการประเมินโครงการ

(รองศาสตราจารย์ทรงพล ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน..... 8 ต.ค. 2545 พ.ศ.....

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยดี ผู้ประเมินขอกราบขอบพระคุณ บุคคลและกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ที่ได้กรุณาให้คำปรึกษา แนะนำ ช่วยเหลือ อย่างดียิ่ง ทั้งในด้านวิชาการ และด้านการดำเนินงานวิจัย อาทิ เช่น

- รองศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ วราธิ์สวปดิ อาจารย์ที่ปรึกษา
- อาจารย์ ดร.สาโรช รุจรรวรรณ กรรมการสอบ
- คุณพิกุล ประดับศรี อาจารย์นิเทศก์
- คุณฉัฐสิริ ลอยสนั่น พัฒนาการตำบลหนองสาหร่าย
- นายอัมภอ คำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชน ประธานกองทุนหมู่บ้าน ที่ให้ข้อมูล และอำนวยความสะดวกและขอขอบคุณพี่น้องในหมู่บ้าน ที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ต่าง ๆ

ท้ายนี้ ขอกราบขอบพระคุณ บิดา มารดา ที่ให้การเลี้ยงดูอบรมและส่งเสริมการศึกษาเป็นอย่างดีตลอดมา จนทำให้ผู้ประเมินประสบความสำเร็จในชีวิต

อธิป การสูงเนิน

บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชฎ์ หมู่ 21

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญรูป.....	จ
สารบัญตาราง.....	ฉ
 บทที่ 1 บทนำ	
1.1 หลักการและเหตุผล.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	2
1.3 กรอบแนวคิดทฤษฎี.....	3
1.4 วิธีการดำเนินการ.....	4
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
 บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	
2.1 เอกสารที่กำหนดมาจากส่วนกลางของประเทศ.....	5
2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	7
2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	8
2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน.....	9
2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	11
2.7 หลักการประเมินโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ กองทุนหมู่บ้านแบบจีพีโมเดล.....	14

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	14
2.9 เอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง.....	15
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ	
3.1 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model.....	16
3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	17
3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	19
3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	25
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	26
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	27
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ	
4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน	29
4.2 ผลการประเมินโดยภาพรวม.....	40
4.3 ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	42
4.4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์.....	45
บทที่ 5 สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	47
5.2 วิธีการดำเนินการ.....	47
5.3 ผลการดำเนินการ.....	48
5.4 อภิปรายผล.....	48
5.5 ข้อเสนอแนะ.....	50
บรรณานุกรม.....	51
ภาคผนวก	
การหาคำร้อยละของประชากรชายหญิงของหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี.....	1
แบบสังเกตการณ์คัดเลือกระบบการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	2
แบบคำขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	3
ระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี.....	14
แผนที่หมู่บ้านเฉลิมราชบุรี.....	24

สารบัญรูป

รูปที่	หน้า
1.1 แสดงความคิดพื้นฐานการประเมินของสต๊าฟเฟิลบีม.....	3
3.1 แสดงหน่วยระบบที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	16
3.2 องค์ประกอบของระบบ.....	16
3.3 แสดงขั้นตอนของการสุ่มตัวอย่างประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	19
3.4 ความสัมพันธ์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม.....	20
3.5 แสดงตัวชี้วัดหน่วยระบบ A และ B	21
3.6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและประเภท ของการตัดสินใจ.....	25
3.7 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจ ของสต๊าฟเฟิลบีม.....	25
4.1 แสดงจำนวนร้อยละของประชากร.....	34
4.2 แสดงจำแนกจำนวนร้อยละและตามอายุ.....	35

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงกิจกรรมที่สมาชิกบ้านเฉลิมราษฎร์.....	13
3.2 แสดงจำนวนประชากรหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ จำแนกตามอายุ.....	17
3.3 แสดงจำนวนห้องเรียนและจำนวนนักเรียนโดยจำแนกเป็นชายและหญิง.....	18
3.4 แสดงผลการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	27
4.1 แสดงการขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงปี พ.ศ. 2530-2533.....	30
4.2 แสดงจำนวนร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร.....	34
4.3 แสดงจำนวนร้อยละของการประกอบอาชีพ.....	36
4.4 แสดงจำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ.....	37
4.5 แสดงรายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน/ปี แต่ละครอบครัวโดยสรุป.....	38
4.6 แสดงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์.....	39

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

โดยที่รัฐบาลเห็นว่าการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมือง และเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพและเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองผู้พึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน จะเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ เป็นนโยบายของรัฐบาลที่สำคัญยิ่ง ในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ปัญหา และเสริมสร้างศักยภาพทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนเมือง โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วยตนเอง

ปัจจุบันรัฐบาลได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าวแล้ว โดยได้ประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 และระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

หลังจากที่หมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ หมู่ที่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านเรียบร้อยแล้ว จึงได้รับการจัดสรรเงินจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

(1) การขอขึ้นทะเบียนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยจัดทำแบบขอขึ้นทะเบียนตามแบบ กทบ.2 ซึ่งขอรับแบบจากคณะกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอ ยื่นแบบคำขอขึ้นทะเบียนกับธนาคารออมสิน ที่คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองกำหนด พร้อมเอกสารที่เกี่ยวข้อง คือ ระเบียบข้อบังคับกองทุน และไปทำการเปิดบัญชีกับธนาคาร

(2) การประเมินความพร้อมของกองทุน

เมื่อกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ ได้ยื่นขอขึ้นทะเบียนต่อธนาคารแล้ว คณะอนุกรรมการสนับสนุนระดับอำเภอร่วมกับกองทุนหมู่บ้านจะประเมินความพร้อมในเรื่องของการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุน คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน ความรู้ ประสบการณ์ในการบริหารกองทุน ระเบียบข้อบังคับในการดำเนินงานกองทุน การมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านหรือสมาชิกกองทุน ในการจัดการบริหารกองทุน ข้อบังคับของกองทุน

(3) รับเงินจัดสรร

เมื่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ อนุมัติเงินจัดสรรตามผลของการประเมินความพร้อมแล้วจะแจ้งให้กองทุนหมู่บ้านทราบ เมื่อกองทุนได้รับแล้วให้ติดต่อธนาคาร เมื่อทำหลักฐานการรับเงินจัดสรรโดยมีเอกสารดังนี้ คือ สมุดบัญชีเงินฝากของกองทุน มีมติที่ประชุมซึ่งเห็นชอบและมอบหมายให้คณะกรรมการกองทุน เป็นผู้มีอำนาจในการทำนิติกรรมสัญญากับธนาคาร ไปแสดงต่อธนาคาร และมติดังกล่าวต้องให้ประธานกรรมการของกองทุนลงนามกำกับและรับรองสำเนาครบทุกหน้า สุดท้ายบัตรประจำตัวประชาชนของคณะกรรมการกองทุน

จากหลักการต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาในขั้นต้นนั้น จะเป็นตัวบ่งบอกถึงความพร้อมของหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ในการพัฒนากองทุนและเศรษฐกิจไปสู่ความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน และจะทราบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้าน 1 ตำบลของแต่ละหมู่บ้านนั้นบรรลุถึงวัตถุประสงค์ตามนโยบายของรัฐบาลได้มากน้อยเพียงใด จึงได้มีการประเมินกองทุนหมู่บ้าน โดยนักศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ที่ได้เข้าศึกษาประเมินอยู่ประจำหมู่บ้านนั้น ๆ และเขียนเรียบเรียงรายงานการประเมิน เรียกว่า “สารนิพนธ์” (Substantive Report) เพื่อให้ทราบถึงผลความสำเร็จ จุดเด่น จุดด้อย และสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข หรืออุปสรรค ในส่วนของกองทุนหมู่บ้าน และตัวของนักศึกษาต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1.2.1 เพื่อศึกษาศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ หมู่ที่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

1.2.2 เพื่อการพัฒนา ศักยภาพ การประกอบอาชีพของชุมชนแบบมีประสิทธิผลอย่างยั่งยืน

1.2.3 เพื่อส่งเสริมหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตัวเอง

1.2.4 เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

1.3 กรอบความคิดทฤษฎี

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดให้ใช้ จีฟฟ์โมเดล CIPP Model โดยเสนอแนวความคิดการประเมินของ สตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam 's CIPP Model) ได้กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือ กำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศ ที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวความคิดพื้นฐานคือ กำหนดหรือระบุข้อมูลที่ต้องการ , การเก็บรวบรวมข้อมูล , วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

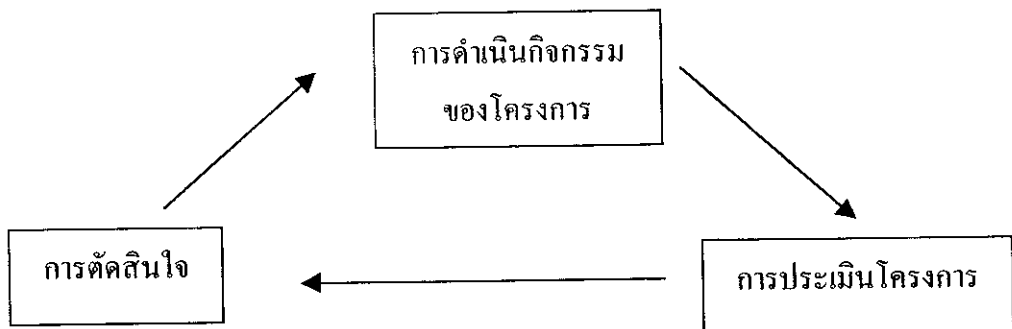
รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model ที่มาจากอักษรภาษาอังกฤษตัวแรกของประเด็นที่จะประเมิน มีรายละเอียด ดังนี้

1.3.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) เป็นการประเมินก่อนการดำเนินการโครงการ เพื่อพิจารณาหลักการและเหตุผล ความจำเป็นที่ต้องดำเนินโครงการ ประเด็นปัญหา และความเหมาะสมของเป้าหมายโครงการ

1.3.2 การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation: I) เป็นการประเมินเพื่อพิจารณาความเหมาะสมของความพอเพียงของทรัพยากร อาทิ จำนวนคน งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ รวมทั้งเทคโนโลยีและแผนการของการดำเนินการโครงการ

1.3.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อหาข้อบกพร่องของการดำเนินการ ที่จะใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนา แก้ไข ปรับปรุง ให้การดำเนินการช่วงต่อไปมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีการบันทึกไว้เป็นหลักฐานทุกขั้นตอน

1.3.4 การประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้น (Product Evaluation: P) เป็นการประเมินเพื่อเปรียบเทียบผลผลิตที่เกิดขึ้นกับจุดประสงค์ของโครงการ รวมทั้งการพิจารณาในประเด็นของการขุดโครงการ (กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานการศึกษา.(2545).ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง : 89-91)

รูปที่ 1.1 ความคิดพื้นฐานการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

1.4 วิธีการดำเนินการ

หมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ได้นำรูปแบบของซีพีพีโมเดล (CIPP Model) มาใช้ในการบริหารจัดการเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน เรื่องของการขอกู้เงินกองทุน โดยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ได้กำหนดระเบียบข้อบังคับสำหรับสมาชิก หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเงินกู้ เสร็จแล้วก็เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งหมดไว้เป็นหลักฐานในการดำเนินการ สุดท้ายคณะกรรมการก็ได้ประชุมเพื่อวิเคราะห์หรือพิจารณาสมาชิกเป็นราย ๆ ไป จัดเวทีชาวบ้านเพื่อชี้แจงหรือตอบข้อสงสัยกับสมาชิกและนำผลสรุปนั้นเสนอต่อคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติต่อไป วิธีดำเนินการแบ่งได้เป็น 2 ข้อ คือ

1.4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล (Data Collection)

เป็นกระบวนการที่มีขั้นตอนเริ่มต้นตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการรวบรวมการจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอนและมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน ซึ่งข้อมูลที่ได้รวบรวมได้มีทั้งในเชิงปริมาณที่เป็นตัวเลข และเชิงคุณภาพ ที่เป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลในรูปแบบของข้อความที่ได้มาโดยวิธีดังต่อไปนี้

(1) การสัมภาษณ์ (Interview) โดยการใช้ตัวชี้วัดความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง , แบบบันทึกการสัมภาษณ์

(2) การสังเกต (Observation) , โดยดูจากการเข้าไปในพื้นที่สังเกตลักษณะของภูมิประเทศ , พื้นดิน ตลอดจนชาวบ้านที่อยู่ในหมู่บ้านนั้น

(3) การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยการรวบรวมข้อมูลที่ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เช่น แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน , แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน , แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง , แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน , แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง , แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง , แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน , แบบบันทึกการสัมภาษณ์ , แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน , แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

1.4.2 การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดการทำให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อความสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความและสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบ ความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์ โดยการเลือกใช้ค่าสถิติ ที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ ระดับของข้อมูล แล้วนำข้อมูลนั้นมาคำนวณ ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การหาค่าร้อยละของ

ประชากรชาย/หญิง หมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ หมู่ที่ 21 โดยการสัมภาษณ์ จากจำนวน 50 คน เป็นชาย 19 คน หญิง 31 คน (ภาคผนวกหน้าที่ 1)

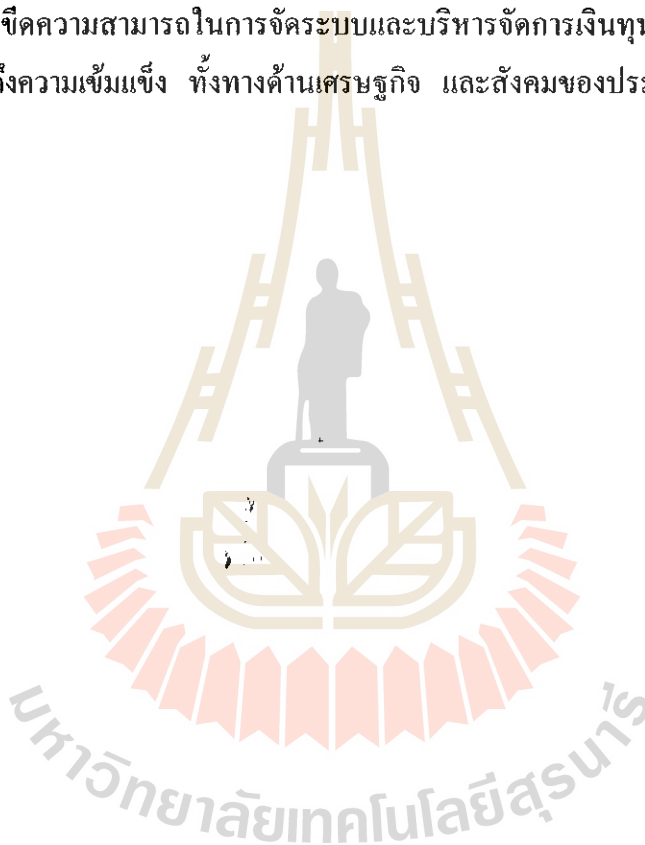
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ได้ทราบถึงศักยภาพ ปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ หมู่ที่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

1.5.2 ได้พัฒนาศักยภาพ การประกอบอาชีพแบบมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนของชุมชน

1.5.3 ได้ทราบถึงขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของหมู่บ้าน

1.5.4 ได้ทราบถึงความเข้มแข็ง ทั้งทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของประชาชนในหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

ความนำ

ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษาและวิจัยกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกุมารี หมู่ที่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ได้มีการศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการประเมินโครงการ ดังนี้

2.1 เอกสารที่กำหนดมาจากส่วนกลางของประเทศ

2.1.1 นโยบาย

กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นนโยบายของรัฐบาล เพื่อเป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมืองในด้านการเรียนรู้ การสร้างและพัฒนาความคิดริเริ่ม และการแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างศักยภาพ ทั้งด้านเศรษฐกิจของสังคมของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โดยรัฐบาลจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กองทุนละ 1 ล้านบาท พร้อมเสริมสร้างและพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถ ในการจัดระบบบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียน ในหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง (คู่มือสำหรับประชาชน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี : 1)

2.1.2 หลักการ

ความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ทั้งความพร้อมของคนและครัวเรือน การควบคุมดูแลกันเองในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการกองทุนทางสังคมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองกันเอง เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตของหมู่บ้าน กองทุนสวัสดิการสำหรับสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน กลุ่มผู้ประกอบการอาชีพ กลุ่มแม่บ้าน ฯลฯ

การบริหารจัดการเงินกองทุนหมุนเวียนของหมู่บ้าน ทั้งในส่วนเงินสนับสนุนจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ กับกองทุนทางสังคมของชุมชน และกองทุนจากหน่วยงานทางราชการจัดตั้งขึ้น เพื่อให้กองทุนดังกล่าวมีการบริหารจัดการให้สอดคล้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ตามแนวทางในการปฏิบัติรูปแบบราชการแผ่นดิน ให้หมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาเป็นของหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยได้รับการสนับสนุนจากส่วนกลางของราชการ ในเรื่องของการวิชาการและการจัดการกองทุน

การติดตามประเมินผล มีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม การพึ่งพาตนเอง เพื่อความโปร่งใสและมีประสิทธิภาพ (ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน อันชอบกประสงค์ : 1)

2.1.3 วัตถุประสงค์

- (1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน และชุมชนเมืองสำหรับการลงทุน เพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การช่วยเหลือในเรื่องของเหตุการณ์ฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน และสำหรับการนำไปสู่การจัดตั้งกองทุนสวัสดิภาพที่ดีแก่ประชาชนในหมู่บ้านหรือชุมชนเมือง
- (2) ส่งเสริมพัฒนาหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินทุนของตนเอง
- (3) สร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในเรื่องของการเรียนรู้ การพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อแก้ไขปัญหาเสริมสร้างศักยภาพ ส่งเสริมเศรษฐกิจแบบพอเพียง ภายในหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- (4) เพิ่มประสิทธิภาพเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศในอนาคตแบบยั่งยืน
- (5) เพิ่มศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประชาชน ในหมู่บ้านและชุมชนเมือง (คู่มือสำหรับประชาชน สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี : 3)

2.2 ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ พ.ศ. 2544 ในระเบียบนี้ได้จัดไว้เป็น 2 หมวด คือ

- (หมวดที่ 1) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ
- (หมวดที่ 2) สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2.2.2 ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วย คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2544 เป็นการปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2.2.3 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและ บริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544 เพื่อให้ดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วน จึงได้ออกระเบียบไว้ ดังนี้

- (หมวดที่ 1) ข้อความทั่วไป
- (หมวดที่ 2) กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

(หมวดที่ 3) คณะอนุกรรมการสนับสนุนการดำเนินงาน กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(หมวดที่ 4) คณะอนุกรรมการสนับสนุนและติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านระดับจังหวัด

(หมวดที่ 5) คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(หมวดที่ 6) กองทุนและสมาชิกกองทุน

(หมวดที่ 7) การกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

(หมวดที่ 8) การทำบัญชีและการตรวจสอบ

(หมวดที่ 9) บทเฉพาะกาล

2.2.4 ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2544 (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี : 2544 . กรุงเทพฯ)

2.3 แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ก่อนจะมีการจัดเวทีประชาคมเลือกตั้งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ให้คณะกรรมการหรือตัวแทนจากทางอำเภอ หรือผู้ใหญ่บ้าน ได้ประชาสัมพันธ์ให้หัวหน้าครัวเรือนเข้าใจแนวทางการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้าน แล้วจัดเวทีชาวบ้านเพื่อทำการคัดเลือกคณะกรรมการกองทุนจำนวนไม่น้อยกว่า 9 คน แต่ไม่เกิน 15 คน ประกอบด้วย กรรมการทั้งชายและหญิง ในจำนวนที่เท่าเทียมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวทีชาวบ้านที่เกี่ยวกับวิธีการคัดเลือก ตามระเบียบของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ดังนี้

2.3.1 ผู้ใหญ่บ้านเรียกประชุมหัวหน้าครัวเรือนไม่น้อยกว่า 3 ใน 4 ของครัวเรือนทั้งหมด ซึ่งบ้านเฉลิมราษฎร์ ในวันที่ 23 มิถุนายน 2544 เข้าร่วมประชุมทั้งหมด 81 ราย ครอบคลุมระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

2.3.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านมีจำนวน 15 คน และให้คณะกรรมการด้วยกันคัดเลือกกันเอง เป็นประธาน รองประธาน เสร็จญูญิก และเลขานุการ

2.3.3 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านประชุมคัดเลือกเจ้าหน้าที่ฝ่ายต่าง ๆ กันเอง เป็นฝ่ายตรวจสอบ ฝ่ายพิจารณา ฝ่ายส่งเสริมอาชีพ ฝ่ายแม่บ้าน ฝ่ายเอกสาร

คุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1. เป็นผู้ผ่านหรืออาศัยอยู่ในหมู่บ้านหรือชุมชนมาไม่น้อยกว่า 2 ปี
2. เป็นผู้มีอายุ 20 ปีบริบูรณ์

3. เป็นผู้ที่ปฏิบัติอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมในกิจกรรมของหมู่บ้าน ไม่ติดการพนัน ไม่เป็นผู้ค้ายาเสพติด ไม่มีประวัติเสียด้านการเงิน และยึดมั่นอยู่ในระบอบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือไร้ความสามารถ
5. ไม่เคยรับโทษจำคุก
6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าทำผิดต่อตำแหน่งหน้าที่
7. ไม่เคยถูกไล่ออก หรือให้ออกจากราชการหรือรัฐวิสาหกิจ
8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง
9. ไม่เคยถูกให้ออกจากคณะกรรมการกองทุน ด้วยมติของคณะกรรมการหรือมติของสมาชิก

(ทะเบียนกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกุมารี หมู่ 21 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา)
(ภาคผนวกหน้าที 2)

2.4 แบบคำขอขึ้นทะเบียน

แบบประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกุมารี หมู่ที่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา จัดทำขึ้นเพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้ประเมินความพร้อมในด้านต่าง ๆ รวมทั้งข้อมูลรายละเอียดตามความเป็นจริง เพื่อใช้กำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหมู่บ้าน ให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมต่อไป แบ่งไว้เป็น 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านเฉลิมราชกุมารี หมู่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา

ส่วนที่ 2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 3 การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้าน

ส่วนที่ 4 ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนที่ 5 แนวคิดในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านเมื่อได้รับเงิน 1 ล้านบาท

(ภาคผนวกหน้าที 13)

2.5 ระเบียบกองทุนหมู่บ้าน

ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกุมารี”

ที่ตั้งของกองทุน เลขที่ 90 หมู่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา
รหัสไปรษณีย์ 30130 โทรศัพท์ 01-8786769

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุน

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิก
2. เพื่อส่งเสริมการออมทรัพย์ ด้วยวิธีการถือหุ้น การฝากเงินสัจจะ และเงินรับฝาก
3. เพื่อให้บริการเงินกู้แก่สมาชิก
4. เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิกให้เป็นคนดี มีคุณธรรม 4 ประการ คือ

- 4.1 เป็นคนมีความซื่อสัตย์
- 4.2 เป็นคนไม่เห็นแก่ตัว
- 4.3 เป็นคนไม่มัวเมาในสิ่งอบายมุข
- 4.4 เป็นคนรู้จักสามัคคี

5. เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดีมีคุณธรรม 4 ประการ คือ

- 5.1 เป็นคนเก่งเรียน ใฝ่หาความรู้ใหม่ๆ
- 5.2 เป็นคนเก่งคิด คิดสร้างสรรค์ คิดแก้ปัญหา
- 5.3 เป็นคนเก่งงาน ขยันการงาน และมีความรับผิดชอบหน้าที่การงาน
- 5.4 เป็นคนเก่งคน มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทุก ๆ คน

แหล่งที่มาของกองทุน ประกอบด้วยเงินและทรัพย์สิน ดังนี้

1. เงินที่ได้รับจัดสรรจากคณะกรรมการ
2. เงินกู้ยืม
3. ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ ที่เกิดขึ้นจากเงินกองทุน
4. ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
5. เงินฝากสัจจะและเงินรับฝาก
6. เงินค่าหุ้น
7. เงินสมทบจากกลุ่มหรือองค์กรสมาชิก
8. เงินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่กองทุนได้รับโดยไม่มีเงื่อนไขผูกพัน หรือภาระติดพันอื่นใด

คุณสมบัติของสมาชิก

1. เป็นผู้พำนัก หรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์เป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือนก่อนการจัดตั้งกองทุน

2. เป็นผู้ที่มีนิสัยอันดีงาม มีความรู้ ความเข้าใจ เห็นชอบด้วยหลักการของกองทุนและสนใจที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของกองทุน

3. เป็นผู้พร้อมที่จะปฏิบัติตามระเบียบของกองทุน

4. เป็นผู้ที่คณะกรรมการกองทุน ได้มีมติเห็นชอบให้เข้าเป็นสมาชิก

5. อดทน เสียสละ และเห็นแก่ประโยชน์ของกองทุนเป็นสำคัญ

6. มีเงินฝากสัจจะ และถือหุ้นอย่างน้อย 1 หุ้น แต่ต้องไม่เกิน 1 ใน 5 ของจำนวนหุ้นทั้งหมดที่มีอยู่ในกองทุน

การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

โดยยื่นขอสมัครเป็นสมาชิกกองทุนได้ที่คณะกรรมการกองทุนและคณะกรรมการกองทุนจะเป็นผู้พิจารณาว่าจะรับบุคคลหนึ่งบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกโดยชอบธรรม เมื่อคณะกรรมการกองทุนพิจารณาคุณสมบัติของสมาชิกทั้ง 6 ข้อแล้ว เห็นสมควรรับบุคคลใดเข้าเป็นสมาชิกจะแจ้งบุคคลนั้นให้ชำระค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าหุ้น เงินฝากสัจจะภายใน 3 วันนับจากวันที่แจ้งให้เข้าเป็นสมาชิก และผู้ที่มีคุณสมบัติตามข้อ 6 สามารถยื่นความจำนงหรือสมัครเข้าเป็นสมาชิกกองทุนได้เดือนละ 1 ครั้ง โดยสามารถสมัครเป็นสมาชิกได้ทั้งในลักษณะของปัจเจกบุคคลและกลุ่มหรือองค์กร แล้วแต่ความสมัครใจของผู้สมัครสมาชิก

สมาชิกขาดหรือพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก ตามเหตุต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ตาย
 2. ลาออกและได้รับอนุมัติให้ลาออกจากคณะกรรมการกองทุน
 3. วิกลจริต จิตฟั่นเฟือน หรือถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ
 4. ที่ประชุมใหญ่ สมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียง 2 ใน 3 ของผู้เข้าร่วมประชุม
 5. จงใจฝ่าฝืนระเบียบของกองทุนหรือแสดงตนเป็นปรปักษ์หรือไม่ให้ความช่วยเหลือหรือร่วมมือกับกองทุนไม่ว่าด้วยประการใด ๆ
 6. จงใจปิดบังความกระจางอันควรแจ้งให้ทราบในใบสมัครสมาชิก
 7. นำทรัพย์สินของกองทุนไปใช้ผิดวัตถุประสงค์ที่ได้ระบุไว้
 8. มีลักษณะหรือคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติของการสมัครเป็นสมาชิก
- (ทะเบียนกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี หมู่ที่ 21)

2.6 การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการหมู่บ้าน

การพิจารณาเงินกู้ให้กับสมาชิกนั้น คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน จะต้องดูจากกิจกรรมที่กำหนดให้ ว่าด้วยการกู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ดังนี้

2.6.1 การพัฒนาอาชีพ

2.6.2 การสร้างงาน

2.6.3 การสร้างหรือเพิ่มรายได้

2.6.4 ลดรายจ่าย

2.6.5 บรรเทาเหตุฉุกเฉินและจำเป็นเร่งด่วน

กรณีกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกุมารี หมู่ที่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีเกณฑ์สำหรับการพิจารณาเงินกู้ดังนี้

สมาชิกที่จะขอกู้เงินจะต้องทำโครงการเพื่อขอกู้จากคณะกรรมการกองทุนโดยระบุหรือแจ้งวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน และต้องเป็นโครงการที่สามารถดำเนินการได้จริงมีความเป็นไปได้ทางการตลาด และค้ำค่าต่อการลงทุน วงเงินกู้แก่สมาชิกรายหนึ่งไม่เกิน 20,000 บาท ถ้าคณะกรรมการเห็นควรอนุมัติให้รายหนึ่งรายใดเกินกว่า 20,000 บาทต้องเรียกประชุมสมาชิก เพื่อพิจารณาชี้ขาด แต่การอนุมัติต้องไม่เกิน 50,000 บาท มีการทำสัญญาเงินกู้ไว้กับคณะกรรมการกองทุนตามแบบและเงื่อนไขที่กำหนดกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกุมารี ได้กำหนดไว้คือ กู้ราย 6 เดือน และกู้ราย 1 ปี คิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน ในกรณีที่สมาชิกผิดสัญญาจะต้องเสียค่าปรับร้อยละ 0.5 ต่อวัน มีการจัดสรรกำไรสุทธิประจำปี ดังนี้

1. เป็นเงินปันผลค่าหุ้นในอัตราร้อยละ 15
2. เป็นเงินประกันความเสี่ยงในอัตราร้อยละ 20
3. เป็นเงินเฉลี่ยคืนให้แก่ผู้กู้ ในอัตราร้อยละ 5
4. เป็นเงินตอบแทนแก่คณะกรรมการกองทุน ในอัตราร้อยละ 20
5. เป็นทุนการศึกษาและพัฒนาอาชีพของประชากรในหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 10
6. เป็นทุนเพื่อสมทบกองทุน ในอัตราร้อยละ 15
7. เป็นทุนเพื่อจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิก ในอัตราร้อยละ 20
8. เป็นทุนเพื่อสาธารณประโยชน์ของหมู่บ้าน ในอัตราร้อยละ 15
9. อื่น ๆ ตามที่คณะกรรมการเห็นสมควร ในอัตราร้อยละ 5
10. เป็นค่าเบี้ยประชุม คณะกรรมการครั้งละ 50 บาทต่อคน

กิจกรรมหลักของกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกูร์ (ภาคผนวกหน้าที่ 14) สรุปได้ดังต่อไปนี้

กิจกรรมที่ให้กู้ยืม	วงเงินกู้ยืม (บาท)	อัตรา ดอกเบี้ย (ร้อยละ/ปี)	ระยะเวลา ชำระ (เดือน/ปี)	ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขสำคัญ
1.เพื่อการลงทุนค้าขาย ปลีกย่อย	3,000-5,000	15	3 เดือน	-บุคคลคำประกัน -ปฏิบัติตามสัญญา
2.เพื่อการลงทุนขยายกิจการ	10,000-20,000	15	1 ปี	-บุคคลคำประกัน -หลักทรัพย์คำ ประกัน
3.ผู้ประกอบการผลิตและ ส่งออกของกลุ่มอาชีพ	20,000-50,000	15	1 ปี	-กลุ่มคำประกัน -หลักทรัพย์คำ ประกัน
4.เพื่อการผลิตทำการ เกษตร	10,000-20,000	15	6 เดือน	-บุคคลคำประกัน
5.เพื่อการผลิตอุตสาหกรรมในครัวเรือน	10,000-50,000	15	6 เดือน – 1 ปี	-บุคคลคำประกัน -หลักทรัพย์คำ ประกัน
6.เพื่อการผลิตเลี้ยงสัตว์	10,000-20,000	15	1 ปี	-บุคคลคำประกัน -กลุ่มคำประกัน
7.เพื่ออุตสาหกรรม (บุคคล)	50,000-100,000	15	1 ปี	-หลักทรัพย์คำ ประกัน
8.กู้ระหว่างกลุ่ม เช่น กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการ ผลิต	100,000 - 200,000	12	1 ปี	-กลุ่มคำประกันด้วย บัญชีเงินฝาก
9.กู้ฉุกเฉิน เช่น ได้รับอุบัติเหตุ ภัยทางธรรมชาติ คนในครัวเรือนเจ็บป่วย ตาย	3,000 - 5,000 10,000	12	3-6 เดือน 1 ปี	-บุคคลคำประกัน -ปฏิบัติตามสัญญา

ตารางที่ 2.1 แสดงกิจกรรมหลักของกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกูร์

2.7 หลักการประเมินโครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน แบบ CIPP

แนวคิดและรูปแบบการประเมินชีพีฟ ของสตัปเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) (การประเมินเพื่อพัฒนา 2545: 89-91) ได้กล่าวไว้ว่า การประเมินเป็นกระบวนการของการกำหนดข้อมูล รวมทั้งเก็บรวบรวมข้อมูลที่ต้องการ และนำข้อมูลที่ต้องการ และนำข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมด มาวิเคราะห์ หรือทำให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อเป็นแนวทางในการคัดเลือกหรือการตัดสินใจ แนวคิดพื้นฐานของสตัปเฟิลบีม คือ กำหนดข้อมูลในการคัดเลือกหรือการตัดสินใจ

แนวคิดพื้นฐานของสตัปเฟิลบีม

กำหนดข้อมูลที่ต้องการ → เก็บรวบรวม → วิเคราะห์ → จัดสารสนเทศ → เสนอต่อผู้บริหารจัดการต่อไป

นอกจากนี้ได้นำเสนอประเภทของการตัดสินใจที่สอดคล้องกับการประเมินดังนี้

1. การตัดสินใจเพื่อการวางแผน (Planning Decisions) เป็นการตัดสินใจที่ใช้ข้อมูลจากการประเมินสภาพแวดล้อมไปใช้สำหรับการกำหนดจุดประสงค์
2. การตัดสินใจเพื่อกำหนดโครงสร้างของโครงการ (Structuring Decisions) ใช้ข้อมูลจากปัจจัยเบื้องต้น นำไปใช้ในการกำหนดโครงสร้าง
3. การตัดสินใจเพื่อนำโครงการไปปฏิบัติ (Implementing Decisions) ใช้ข้อมูลจากการประเมินกระบวนการ พิจารณาควบคุม การดำเนินการให้เป็นไปตามแผน
4. การตัดสินใจเพื่อทบทวนโครงการ (Recycling Decisions) ใช้ข้อมูลจากการประเมินผลผลิต เพื่อพิจารณาการ ยุติ ล้มเลิก หรือปรับขยายกิจการ

ซึ่งแบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ต้องการประเมิน ว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ แต่ยังประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการอีกด้วย ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบการประเมินความก้าวหน้าเพื่อบ่งชี้ จุดเด่น จุดด้อย และนำผลไปปรับปรุงแผนการ ได้ทันทั่วทั้ง

2.8 การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้เข้าไปศึกษาวิจัยหมู่บ้านเฉลิมราชูร์ ทั้งในแบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน , แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน , แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน , แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน , แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน , แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน , แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน , โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ , แบบบันทึกการสัมภาษณ์ , แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน , แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี , การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

ซึ่งจะได้ทราบถึงกระบวนการได้มาซึ่งคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน , กระบวนการได้มาซึ่งระเบียบกองทุนหมู่บ้าน ได้ทราบถึงตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้าน ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน การบริหารจัดการกองทุน ซึ่งนำโดยนายเฉลิมพล สมงาม ประธานกองทุนหมู่บ้าน เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ยึดถือหลักและระเบียบแห่งกองทุน ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความโปร่งใส หมู่บ้านเฉลิมราษฎร์น่าจะเป็นแบบที่ดีต่อเยาวชนรุ่นหลัง เพื่อสนองต่อนโยบายของกองทุนหมู่บ้านได้ต่อไปในอนาคตแบบยั่งยืน

2.9 เอกสารหลักวิชาอื่นๆ

2.9.1 วิจัยธนาคารแห่งประเทศไทย (หนังสือพิมพ์ “ประชาชาติธุรกิจ” ฉบับวันจันทร์ที่ 17 – วันพุธที่ 19 มิถุนายน 2545 : 1)

2.9.2 บัณฑิตกองทุนหมู่บ้านก้าวอย่างที่ต้องฝ่าฟัน (หนังสือพิมพ์ “มติชน” วันพฤหัสบดีที่ 31 มกราคม 2545 : 12)

บทที่ 3
วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ

ความนำ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะได้ทราบถึงนโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ของข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการประเมินโครงการหมู่บ้านดังที่ระบุไว้ในบทที่ 1 ฉะนั้นในบทที่ 3 นี้ จึงแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้

3.1 รูปแบบการประเมินแบบ CIPP Model

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรมศึกษากองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี หมู่ที่ 21 ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประเมินโครงการตามกรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ (System theory) หรือ (CIPP Model) โดยแบ่งหน่วยระบบของการประเมินออกเป็น 2 หน่วยระบบ คือ

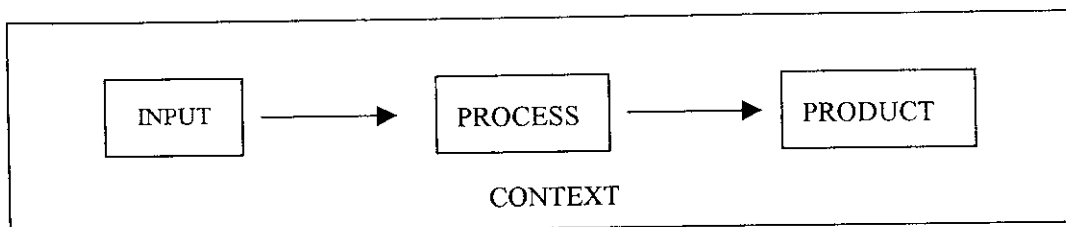
3.1.1 หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการประเมินระดับหมู่บ้าน

3.1.2 หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการประเมินระดับบุคคล

หน่วยระบบที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนี้ได้แก่

หน่วยระบบ A	หน่วยระบบ B
การประเมินบริบท	การประเมินบริบท
การประเมินปัจจัยนำเข้า	การประเมินปัจจัยนำเข้า
การประเมินกระบวนการ	การประเมินกระบวนการ
การประเมินผลผลิต	การประเมินผลผลิต

รูปที่ 3.1 แสดงหน่วยระบบที่ใช้ในการประเมินโครงการ

รูปที่ 3.2 องค์ประกอบของระบบ

(เอกสารการประเมินเพื่อพัฒนา โดย ไทย ทิพย์สุวรรณกุล)

3.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) หมายความว่า กลุ่มทั้งหมดของสิ่งที่ต้องการศึกษาวิจัย ซึ่งอาจเป็นบุคคล กลุ่มบุคคล องค์กร หน่วยปกครอง หรืออาจเป็นสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ ก็เป็นไปได้

กลุ่มตัวอย่าง (Sample or Sample Group) ในการวิจัย หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นกลุ่มตัวอย่าง เมื่อใช้เป็นประชากรในการศึกษา ดังนั้น กลุ่มตัวอย่าง คือ ตัวแทนของประชากรที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการศึกษา มีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ประการคือ

- (1) วิธีการสุ่มตัวอย่างของประชากร
- (2) ขนาดกลุ่มตัวอย่างต้องเป็นตัวแทนที่ดี

ประชากร

ประชากรในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี คือ จำนวนสมาชิกที่อาศัยอยู่จริงในหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี ซึ่งมี 95 ครัวเรือน ได้กำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของประชากรทั้งประเทศ มีกรอบการศึกษาวิจัยที่ชัดเจน ผู้วิจัยได้แบ่งกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป

ประชากรของหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี มี 95 ครัวเรือน ประชากรทั้งหมด 390 คน เป็นชาย 191 คน หญิง 199 คน แบ่งได้เป็น

กลุ่มอายุ	จำนวน (คน)
1 วัน – 3 ปี	14
4 ปี – 6 ปี	17
7 ปี – 12 ปี	34
13 ปี – 14 ปี	13
15 ปี – 18 ปี	23
19 ปี – 50 ปี	235
51 ปี – 60 ปี	25
61 ปีขึ้นไป	29

ตารางที่ 3.3 แสดงจำนวนประชากรหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี จำแนกตามอายุ
(แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน มกราคม 2545)

มีคณพิการ จำนวน 7 คน กำลังเรียน 2 คน ไม่ได้เรียน 5 คน มีโรงเรียนระดับประถมศึกษา และขยายโอกาส 1 แห่ง ชื่อโรงเรียนนิคมสร้างตนเองลำตะคอง 1 มี ครู 18 คน ชาย 9 คน หญิง 9 คน นักเรียนแบ่งตามชั้นดังนี้

ชั้น	จำนวน (คน)	ชาย	หญิง
อนุบาล 1	26	11	15
อนุบาล 2	21	6	15
ประถมศึกษาปีที่ 1	33	14	19
ประถมศึกษาปีที่ 2	28	20	8
ประถมศึกษาปีที่ 3	28	13	15
ประถมศึกษาปีที่ 4	33	12	21
ประถมศึกษาปีที่ 5	27	13	14
ประถมศึกษาปีที่ 6	22	13	9
มัธยมศึกษาปีที่ 1	34	17	17
มัธยมศึกษาปีที่ 2	38	11	27
มัธยมศึกษาปีที่ 3	25	13	12

ตารางที่ 3.4 แสดงจำนวนห้องเรียน และจำนวนนักเรียนโดยจำแนกชายและหญิง
(ข้อมูลพื้นฐาน ONPEC : 45 ระยะ 1 10 มิ.ย. โรงเรียนนิคมสร้างตนเองลำตะคอง 1)

กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Sampling) หรือแบบแบ่งกลุ่มตามพื้นที่ (Area Sampling) จะเป็นการแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่ม โดยที่ประชากรแต่ละกลุ่มจะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไปและในการเลือกกลุ่มมาเป็นตัวแทนนั้นจะเลือกมาเป็นบางกลุ่มจากหน่วยที่ทำการประเมินโครงการ

หมู่บ้านเฉลิมราชกูร์ ได้แบ่งกลุ่มในหมู่บ้าน เป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

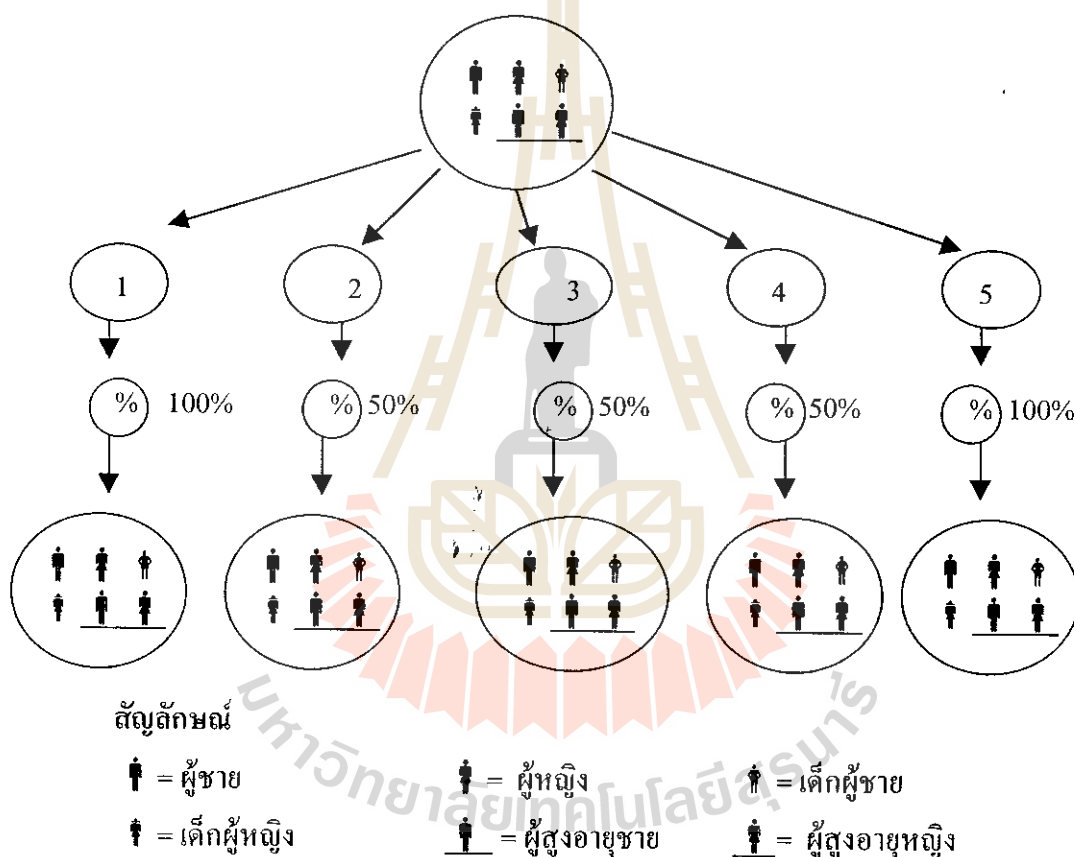
1. กลุ่มซอยโคราช จำนวน 11 ครัวเรือน
2. กลุ่มซอยสุพรรณ จำนวน 32 ครัวเรือน
3. กลุ่มหน้าถนนตะวันตก จำนวน 24 ครัวเรือน

4. กลุ่มหน้าถนนตะวันออก จำนวน 24 ครัวเรือน

5. กลุ่มบ้านต่ำ จำนวน 4 ครัวเรือน

ซึ่งจัดเป็นสายย่อยหนึ่งของประชากรทั้งประเทศที่ถูกสุ่มตัวอย่างอย่างถูกต้องผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน

1. แบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย
2. แบ่งสุ่มเป็นเปอร์เซ็นต์
3. ใช้ทุกหน่วยในกลุ่มที่เลือกมา

รูปที่ 3.3 แสดงขั้นตอนของการสุ่มกลุ่มตัวอย่างประชากรในการเก็บรวบรวมข้อมูล
(ชุดวิชาการวิจัยชุมชน, ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง, กระทรวงศึกษาธิการ : 174-179)

3.3 ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

ตัวแปร (Variables) หมายถึง สิ่งหรือคุณสมบัติเฉพาะเรื่องที่กำลังศึกษา ตัวแปรแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

3.3.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) หรือตัวแปรต้น หรือตัวแปรที่เป็นเหตุ (Cause)

3.3.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) หรือตัวแปรที่เป็นผล (Effects)

ตัวแปรอิสระหรือตัวแปรต้น หมายถึง สิ่งหรือคุณลักษณะหรือการกระทำใด ๆ อาจก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในตัวแปรตาม

ตัวแปรตาม หมายถึง สิ่งหรือคุณลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไปตามอิทธิพลของตัวแปรอิสระ

ตัวอย่าง ในการศึกษาวิจัยเรื่อง การเข้ามามีบทบาทส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินกองทุน 1 ล้านบาทของสมาชิกบ้านเฉลิมราษฎร์

ตัวแปรตาม ได้แก่ การเข้ามามีบทบาท ส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ของสมาชิก อาจแบ่งเป็นระดับ มาก น้อย ปานกลาง

ตัวแปรอิสระ คือ ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเงิน 1 ล้านบาท อาจได้แก่

วุฒิการศึกษา (ป.4 , ป.6 , ม.3 , ม.6 , ปริญญาตรี)

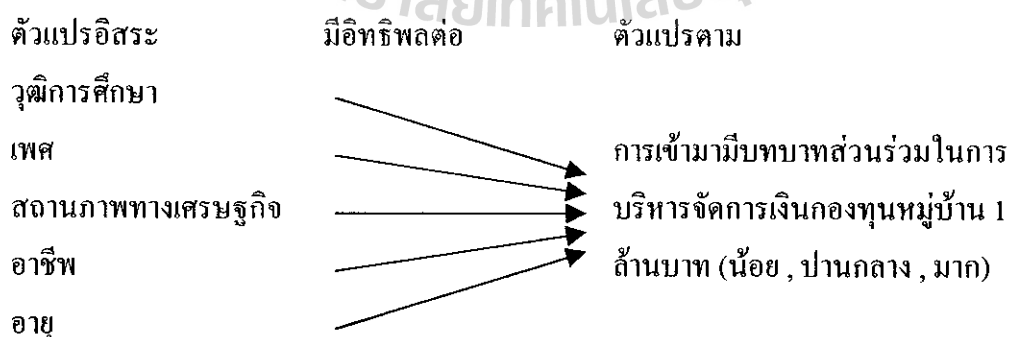
เพศ (ชาย , หญิง)

สถานภาพทางเศรษฐกิจ (รวย ปานกลาง จน)

อายุ (18 , 25 , 35 , 40 , 60 ฯลฯ)

อาชีพ (ทำไร่ , ทำสวน , ค้าขาย , เลี้ยงสัตว์ , รับราชการ)

เราอาจหาความสัมพันธ์ของตัวแปรต้น และตัวแปรตามในการเก็บรวบรวมข้อมูลบ้านเฉลิมราษฎร์ ได้ดังนี้

รูปที่ 3.4 ความสัมพันธ์ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม

ฉะนั้น ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นทำให้ทราบว่า ตัวแปรอิสระ หรือ ตัวแปรต้น มีตัวใดบ้างที่มีความสัมพันธ์ต่อตัวแปรตาม คือ ทำให้สมาชิกกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุน 1 ล้านบาท

ตัวชี้วัด (Indicators) ข้อความที่แสดงหรือระบุประเด็นที่ต้องการประเมินหรือตัวแปรที่ต้องการศึกษานั้น จะบรรลุผลสำเร็จ จะมีคุณลักษณะที่เป็นรูปธรรมอย่างไร ในการกำหนดค่าตัวชี้วัดนั้น จำแนกเป็น 2 ลักษณะคือ

1. การกำหนดตัวชี้วัดในเชิงปริมาณ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดในลักษณะตัวเลขโดยใช้ค่าสถิติอย่างง่าย ๆ เช่น ร้อยละ อัตราส่วน ค่าเฉลี่ย

2. การกำหนดค่าตัวชี้วัดในเชิงคุณภาพ เป็นการกำหนดค่าตัวชี้วัดในลักษณะของข้อความที่ระบุความคิดเห็น ความสอดคล้อง ความเหมาะสม ตามความคิดเห็นของรายบุคคล หรือกลุ่มบุคคล ซึ่งในบางกรณีอาจจะต้องแปรการกำหนดค่าในเชิงปริมาณ ให้อยู่ในรูปของร้อยละหรือสัดส่วนในสิ่งที่ต้องการได้

ตัวชี้วัดและตัวแปรที่ใช้ในการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ตัวชี้วัดบริบท หมายถึง ตัวชี้วัดสภาพแวดล้อมของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองโดยภาพรวมตามแนวคิดเชิงระบบประกอบไปด้วย 2 หน่วยระบบ ดังนี้

- 1. หน่วยระบบ A
- 2. หน่วยระบบ B

ในการกำหนดตัวชี้วัดในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง กรณีศึกษากองทุนหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ จึงเป็นไปตามกรอบความคิดทฤษฎีที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งได้รายการตัวชี้วัดในการประเมินดังนี้ (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา.2545.กระทรวงศึกษาธิการ: 96)

ตัวชี้วัดของหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบในการประเมินระดับหมู่บ้าน

หน่วยระบบ B คือหน่วยระบบในการประเมินระดับบุคคล (ผู้รู้)

ทั้งในหน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B ประกอบไปด้วยตัวชี้วัด จำนวน 4 หมวดคือ

หน่วยการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน	
หน่วยระบบ A (ระดับหมู่บ้าน)	ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator : C)	C1-ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน C2-สภาพภูมิศาสตร์ของประเทศ C3-สภาพเศรษฐกิจและสังคมของหมู่บ้าน

รูปที่ 3.5 แสดงตัวชี้วัดหน่วยระบบ A และ B

หน่วยการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน	
		C4-วัฒนธรรม ประเพณี C5-โครงสร้างพื้นฐานและทรัพยากรธรรมชาติ C6-ผู้นำชุมชน การรวมกลุ่ม และภูมิปัญญาท้องถิ่น C7-โครงการพัฒนาที่ผ่านมา C8-ความเข้มแข็งของชุมชน
	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator : I)	I1-นโยบายรัฐบาล ระเบียบ แนวทางปฏิบัติ I2-การประชาสัมพันธ์ (ระดับประเทศ จังหวัด อำเภอ) I3-คณะกรรมการที่เกี่ยวข้องระดับอำเภอ I4-คณะกรรมการกองทุน (การได้มา , คุณสมบัติ) I5-การเตรียมความพร้อม/สร้างความรู้ความเข้าใจให้ แก่คณะกรรมการ I6-เงินกองทุน 1 ล้านบาท I7-เงินทุนสะสมอื่นตามระเบียบฯ หมวด 6 ข้อ 23 I8-บัญชีตกรทุนหมู่บ้าน
	ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator : PC)	PC1-การจัดทำระเบียบกองทุน (ทุกระดับ) PC2-การจัดทำเอกสารเพื่อขอขึ้นทะเบียนกองทุน PC3-ระบบบัญชีกองทุน PC4-กิจกรรมเกี่ยวกับสมาชิกกองทุน PC4.1-การรับสมัคร PC4.2-การหมดสภาพ PC4.3-ประเภทสมาชิกการกู้เงินกองทุน PC4.4-การทำทะเบียนสมาชิก PC5-กิจกรรมเกี่ยวกับการกู้เงินกองทุน PC5.1-การคัดเลือกผู้กู้ PC5.2-การจัดทำเอกสารประกอบการกู้ PC5.3-การโอนเงินให้ผู้กู้ PC5.4-การรับชำระหนี้ PC3.26-การส่งเสริมการใช้เงินกู้

รูปที่ 3.5 แสดงตัวชี้วัดหน่วยระบบ A และ B (ต่อ)

หน่วยการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน	
		PC6.1-การแนะนำวิธีทำธุรกิจ PC6.2-การช่วยเหลือตลาด PC7-การตรวจสอบการใช้เงิน PC8-การจัดทำรายงานของคณะกรรมการและเผยแพร่ผลดำเนินงาน PC9-การจัดสรรผลประโยชน์ PC10-การสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ โดยนักศึกษา กอง ทุนและกิจกรรมอื่น ๆ
	ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator : PD)	PD1-จำนวนสมาชิกกองทุน PD2-จำนวนผู้ได้เงินทุน PD3-ยอดเงินที่ให้กู้ PD4-จำนวนผู้ชำระเงินทุนที่กำหนด PD5-ยอดเงินชำระคืนตามกำหนด PD6-กองทุนสะสม (ความเคลื่อนไหว) ณ เดือน สิงหาคม PD7-การใช้เงินทุนตามวัตถุประสงค์ PD8-ทัศนคติของชุมชนต่อกองทุน (กรรมการ , กิจ กรรมฯ) ค่อบัณฑิตกองทุน PD9-การเกิดเครือข่ายองค์กรการเรียนรู้ PD10-ความสามารถในการพึ่งตนเอง PD11-ความเข้มแข็งของชุมชนที่เกิดจากกองทุน บ้าน
หน่วยระบบ B (ระดับรายบุคคล) ผู้กู้	ตัวชี้วัดบริบท (Context Indicator : C)	C9-อาชีพเดิม (หลักและรอง) C10-สมาชิกในครอบครัว C11-สภาพการอยู่อาศัย C12-รายได้ของครอบครัว C13-หนี้สินของครอบครัว
	ตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้า (Input Indicator : I)	I9-จำนวนเงินกู้ที่ได้รับอนุมัติ I10-จำนวนเงินลงทุนนอกเหนือจากเงินกู้

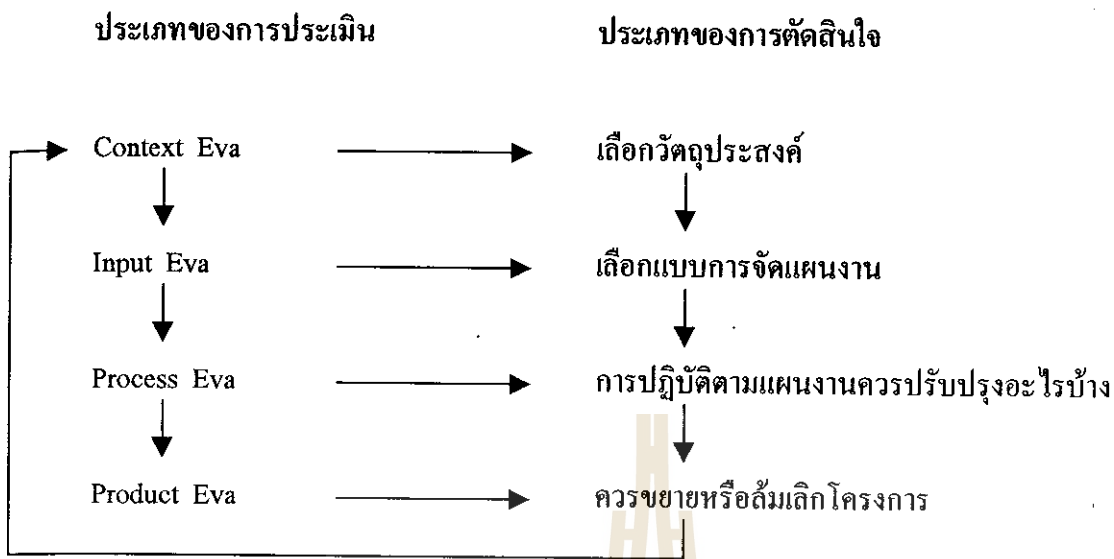
รูปที่ 3.5 แสดงตัวชี้วัดหน่วยระบบ A และ B (ต่อ)

หน่วยการประเมิน	องค์ประกอบการประเมิน	
	ตัวชี้วัดกระบวนการ (Process Indicator : PC)	II1-สถานที่ในการประกอบอาชีพ II2-วัสดุอุปกรณ์ II3-ความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพ II4-จำนวนแรงงาน II5-วัตถุดิบ PC11-การใช้จ่ายเงินกู้ PC12-การหาความรู้เพิ่มเติม PC13-การหาตลาด PC14-การทำบัญชีใช้จ่ายเงิน
		ตัวชี้วัดผลผลิต (Product Indicator : PD) PD12-ผลที่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการกู้ PD12.1-ผลโดยตรง PD12.1.1-ผู้กู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ PD12.1.2-รายได้เป็นเงิน PD12.2-ผลโดยอ้อม PD12.2.1-การกลับคืนถิ่นของประชาชน PD12.2.2-ผู้กู้มีการพึ่งพาตนเอง

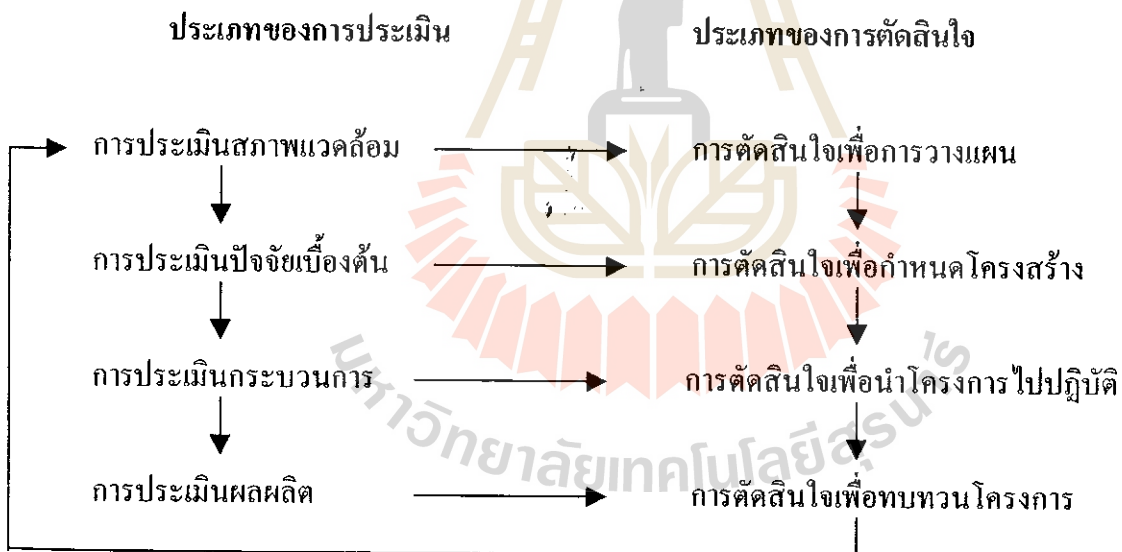
รูปที่ 3.5 แสดงตัวชี้วัดหน่วยระบบ A และ B (ต่อ)

ตัวชี้วัดในการประเมินโครงการนั้นโดยภาพรวม หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B นั้นจะมีความเชื่อมโยงกัน เช่น ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A บางตัวต้องพึ่งผลผลิตของหน่วยระบบ B คือรายได้เป็นเงิน ผู้กู้แต่ละรายต้องส่งคืนกองทุนหมู่บ้าน ดังนั้น เงินที่ผู้กู้ชำระคืน เป็นตัวชี้วัดปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A

ความสำเร็จของโครงการกองทุนหมู่บ้านนั้นต้องประเมินทั้ง 2 หน่วยระบบ เพราะหน่วยระบบ A ประสบความสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับหน่วยระบบ B กล่าวคือ ถ้าหน่วยระบบการดำเนินงานของผู้กู้ประสบความสำเร็จ เงินที่ผู้กู้ชำระคืนก็จะส่งเข้าไปเป็นปัจจัยนำเข้าให้แก่หน่วยระบบ B มากขึ้น และประสบผลสำเร็จในการบริหารจัดการกองทุน (เอกสารประกอบการเรียน การประเมินเพื่อพัฒนา โดย ไทย ทิพย์สุวรรณกุล)

รูปที่ 3.6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างประเภทของการประเมินและประเภทของการตัดสินใจ

รูปที่ 3.7 ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการประเมินและการตัดสินใจของสตฟเฟิลบีม

3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านในครั้งนี้ ได้แก่ แบบรายงานต่าง ๆ (บร.) ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. แบบรายงาน บร.1 (แบบรายงานข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน)
2. แบบรายงาน บร.2 (แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน)

3. แบบรายงาน บร.3 (แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ ทักษะชีวิตที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
4. แบบรายงาน บร.4 (แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน)
5. แบบรายงาน บร.5 (แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
6. แบบรายงาน บร.6 (แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง)
7. แบบรายงาน บร.7 (แบบรายงานผลการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนคติของประชาชน)
8. แบบรายงาน บร.8 (โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์)
9. แบบรายงาน บร.9 (แบบบันทึกการสัมภาษณ์)
10. แบบรายงาน บร.10 (แบบสรุปบทเรียนชุมชนของหมู่บ้าน)
11. แบบรายงาน บร.11 (แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี)
12. แบบรายงาน บร.12 (การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน)
13. เอกสารการเข้าร่วมประชุมแนวทางการจัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจระดับชุมชน

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นกระบวนการที่ขั้นตอนเริ่มต้นตั้งแต่การระบุประเด็นที่ต้องการเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดลำดับข้อมูลอย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการและหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนแน่นอน และมีการกำหนดตัวชี้วัดของประเด็นที่ต้องการประเมิน

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชูร์ สำหรับใช้ในการประเมินโครงการ ผู้วิจัยได้กำหนดข้อมูล ขอบเขต และเครื่องมือในการเก็บแต่ละครั้ง ให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ในพื้นที่ปฏิบัติงาน และมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

วิธีการเก็บข้อมูล	วิธีการออกไปเก็บรวบรวมข้อมูล
การสัมภาษณ์ (Interview)	- คณะกรรมการ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่ปรึกษา - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิก - ผู้ใหญ่บ้าน
การใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)	- ประชาชนในหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ - คณะกรรมการหมู่บ้าน - คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน - กลุ่มสมาชิกผู้กู้ - กลุ่มผู้กู้เงิน ไปลงทุนในกิจกรรมเดียวกัน
การสังเกต (Observation)	- สังเกตจากพื้นที่ สิ่งแวดล้อม ภูมิประเทศ - สังเกตจากวัตถุประสงค์ในการขอกู้ว่าไปทำตามวัตถุประสงค์หรือไม่
การจัดเวทีชาวบ้าน	- ประธานกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ - ผู้ใหญ่บ้าน สมาชิกผู้กู้ - บัณฑิตที่เข้าร่วมกันจัดเวทีชาวบ้าน
การเข้าไปมีส่วนร่วม	- ประชุมของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน - การประชุมประชาคมชาวบ้าน
ศึกษาจากเอกสาร	- ประวัติของหมู่บ้าน - ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน - เอกสารจาก อบต. อนามัย พัฒนาการ

ตารางที่ 3.8 แสดงผลการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล (Analysis of Data) เป็นกระบวนการนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาจัดให้เป็นระบบ ระเบียบ เพื่อสะดวก รวดเร็ว และง่ายต่อการทำความเข้าใจ แปลความ และสรุปความ โดยเริ่มตั้งแต่ขั้นตอนของการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล การจำแนกประเภทของข้อมูล แล้วนำมาดำเนินการวิเคราะห์โดยการเลือกใช้ค่าสถิติที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ระดับของข้อมูล เป็นต้น แล้วนำข้อมูลนั้น ๆ มาคำนวณด้วยมือ เครื่องคำนวณ หรือเครื่องคอมพิวเตอร์

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูล เรียบร้อยแล้วก็จะนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล จำแนกประเภทของข้อมูลแล้วนำข้อมูลเหล่านั้นมาทำการวิเคราะห์

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกูร์ นั้นผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 3 ประเภท ที่ใช้ในการประเมินโครงการครั้งนี้ คือ

1. การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Analysis) จะใช้ในการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยวิเคราะห์เกี่ยวกับเนื้อหาในเอกสาร เช่น เอกสารของทางราชการ หนังสือคู่มือการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน

ในส่วนการศึกษาและวิจัยจากเอกสารอาจแบ่งได้เป็นหลายชนิด เช่น การวิเคราะห์กฎหมาย การวิเคราะห์รายงานประจำปี การวิเคราะห์แบบเรียน การวิเคราะห์หลักสูตรและการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หรือแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบได้โดยเสรี

2. การวิเคราะห์โดยการสังเกต โดยสังเกตพฤติกรรม หรือเหตุการณ์ ที่อยู่ในสังคมหรือหน่วยงาน แล้วนักวิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูล แปลความหมายและสรุปความออกมาโดยไม่ใช้วิธีการทางสถิติช่วย แต่เป็นการใช้การสังเกตและวิเคราะห์ของนักวิจัยเอง

ตัวอย่าง

ถ้าสนใจศึกษาสมาชิกผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านจะใช้เกณฑ์อะไรมาพิจารณาเงินกู้ของกองทุนหมู่บ้าน ผู้วิจัยจะมาสังเกตการณ์ในหมู่บ้านช่วงระยะเวลาหนึ่ง ที่อยู่ระหว่างการอนุมัติเงินกู้แล้ววิเคราะห์ออกมาว่าคณะกรรมการกองทุนใช้เกณฑ์อะไรมาพิจารณา

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของข้อความที่เขียนบรรยายความคิดเห็นในประเด็นที่กำหนดให้แล้วสรุปผลโดยการประมวลความคิดเห็นเป็นข้อความที่จะนำไปใช้อธิบายในประเด็นที่ต้องการ โดยข้อมูลทำการประเมินที่วัดอยู่ในรูปของข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ ความสามัคคีของชุมชนในหมู่บ้าน ทศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้าน ความเข้มแข็งของกองทุนหมู่บ้าน ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลนี้ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสถิติ

1. ร้อยละ
2. ค่าความถี่
3. ค่าเฉลี่ย

ใช้ทั้ง 3 วิธีในการวิเคราะห์ข้อมูล

(ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา (2545) กระทรวงศึกษาธิการ : 113)

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

ความนำ

จากการศึกษาผลการติดตามวิธีการดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน จำเป็นต้องมีการติดตามผลการประกอบด้วย การรายงานข้อมูลที่ได้จากการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านที่ดี ตามกรอบความคิดทฤษฎีชีพชีพ โมเดล (CIPP Model) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

4.1 ผลการประเมินบริบทชุมชน

1. บริบทระดับประเทศ

1.1 ความยากจนของประเทศ

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงประมาณ 40 ปีที่ผ่านมา แม้จะทำให้หลายอย่างดีขึ้น สะดวกสบายขึ้น แต่อีกด้านหนึ่งชีวิตของผู้คนในชนบทก็ดูจะเลวลง และดูจะลำบากมากขึ้น ลำบากเพราะฝักชีวิตและความหวังไว้กับการพัฒนากระแสหลัก ที่ส่งเสริมให้รวยเร็วให้ปลูกพืชเดี่ยว ให้เลี้ยงสัตว์ ให้ลงทุนเป็นจำนวนมากหวังจะได้ผลตอบแทนและกำไรมาก

แต่ความเป็นจริงก็ไม่ได้เป็นเช่นนั้น เป็นการฝันที่ค้างมาตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติแผนที่ 1 เมื่อปี 2504 ซึ่ง 40 ปีให้หลังเราจะพบว่าการพัฒนาที่แล้วมานั้น “ล้มเหลวและไม่ยั่งยืน”

การพัฒนาที่ผ่านมามองไม่ยั่งยืน เพราะถ้ายั่งยืนจริงชาวไร่ชาวนาคงไม่เป็นหนี้ เป็นสินแบบไม่มีทางออกมากมายปานนี้ ปากยังเหลือมากกว่านี้ คิดคงดีกว่าและสมบูรณ์กว่า น้ำท่าก็คงไม่น่า ทรัพยากรทุกอย่างคงยังมีมากพอเพียงแบ่งปันกันใช้ โดยไม่ต้องเบียดเบียนกันจนต้องเดินขบวนและไปนอนหน้าทำเนียบรัฐบาลเป็นปี ๆ อย่างที่ผ่านมา (เสรี พงศ์พิศ : 2545 , 2-3)

1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

รัฐบาลได้มีนโยบายอย่างชัดเจนในการส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม โดยถือเป็นยุทธศาสตร์สำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาเศรษฐกิจของชาติในระยะยาว ด้วยการสร้างฐานผู้ประกอบการ SMEs หรือผู้ประกอบการอาชีพอิสระใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ขณะเดียวกันก็จะช่วยเหลือพัฒนาผู้ประกอบการ SMEs เดิมที่มีศักยภาพให้อยู่รอด ทั้งระดับ SMEs ทั่วไป และ SMEs ที่เป็นวิสาหกิจชุมชนเพื่อให้ SMEs ทั้ง 2 กลุ่มเกิดขึ้น ดำรงอยู่และเจริญก้าวหน้า

ช่วยพัฒนาเศรษฐกิจประเทศไทย อันจะทำให้สัดส่วนจำนวนผู้ประกอบการในประเทศเพิ่มขึ้น เท่ำกับการขยายฐานภาษี สร้างรายได้ให้กับรัฐบาลเพื่อนำมาพัฒนาประเทศต่อไป

การส่งเสริมพัฒนา SMEs ดังกล่าวข้างต้น เป็นการพัฒนายึดหลักให้ผู้ประกอบการเป็นตัวนำไป การพัฒนา SMEs ทั้งระบบ เนื่องจากผู้ประกอบการเป็นปัจจัยการผลิตที่มีชีวิตและวิญญาณ จึงเป็นผู้ผสมผสานปัจจัยการผลิตอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นที่ดิน เงินทุน เทคโนโลยี เครื่องจักร อุปกรณ์ แรงงาน บุคลากร ระบบบริหารจัดการ ฯลฯ เข้าด้วยกัน เพื่อสร้างสรรค์ออกมาเป็นสินค้าหรือบริการสู่ตลาด ดังนั้น ความอยู่รอด ความเจริญเติบโตและก้าวหน้าของกิจการ จึงขึ้นอยู่กับระดับการพัฒนา หรือระดับทักษะ ความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ของผู้ประกอบการเป็นหลัก

1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงเศรษฐกิจ ฟื้นฟู โดยเพิ่มจากร้อยละ 0.7 ของรายได้ประชาชนในปี 2530 มาเป็นร้อยละ 8.5 ในปี 2533 การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดนั้น มีวินัยสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักเศรษฐศาสตร์ เพราะแสดงให้เห็นถึงการใช้จ่ายเกินตัวของประเทศ ซึ่งความไม่สมดุลดังกล่าวจะนำไปสู่ภาวะวิกฤติของดุลการค้า เงินและอัตราแลกเปลี่ยนได้

(พันล้านบาท)	2530	2531	2532	2533
การส่งออก	298.1	399.2	509.9	583.2
การนำเข้า	341.7	499.2	650.1	838.3
ดุลการค้า	-43.6	-100.1	-140.2	-355.1
ดุลบริการ	34.3	59.1	75.2	69.0
ดุลบัญชีเดินสะพัด	-9.7	-41.0	-65.0	-186.2
ดุลบัญชีเดินสะพัดต่อรายได้ประชาชาติ (%)	-0.7	-2.6	-3.0	-8.5

ตารางที่ 4.1 การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดในช่วงปี พ.ศ. 2530 – 2533

การขาดดุลบัญชีเดินสะพัดของไทยนั้น สาเหตุหลักเป็นผลมาจากการขาดดุลการค้าในปี 2533 เราผลิตสินค้าในประเทศและมี “ส่วนเกิน” ที่สามารถส่งออกไปขายในต่างประเทศได้เป็นมูลค่า 583.2 พันล้านบาท แต่ในขณะเดียวกันเรามีความต้องการบริโภคและลงทุนเกินกว่ากำลังการผลิตในประเทศจะตอบสนองได้ ทำให้ต้องนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศเป็นมูลค่า

ถึง 838.3 พันล้านบาท ส่วนค่าบริการนั้นเป็นส่วนต่างระหว่างรายได้ที่ประเทศได้รับจากการให้บริการนักท่องเที่ยวต่างประเทศ และรายได้ส่งกลับของคนไทยที่ไปทำงานต่างประเทศ ซึ่งไทยมีการเกินดุลมาโดยตลอด แต่โดยสรุปแล้วการขาดดุลบัญชีเดินสะพัด คือการใช้จ่ายเงินมากกว่ารายได้ทำให้ต้องสร้างหนี้เสมือนกับการรูดบัตรเครดิตนั่นเอง

ประเทศกำลังพัฒนาเช่นไทยนั้นโดยปกติแล้วจะขาดดุลบัญชีเดินสะพัดอย่างต่อเนื่อง เพราะประเทศกำลังพัฒนามีทุนน้อย แต่มีทรัพยากรมาก ดังนั้น เงินทุนต่างชาติที่เข้ามาลงทุนในไทยก็ได้ผลตอบแทนสูงกว่าที่จะนำไปลงทุนในประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งในส่วนของไทยเองหากพึ่งพาเพียงเงินออมในประเทศเพียงอย่างเดียวก็จะทำให้ลงทุนได้น้อย และเศรษฐกิจก็จะขยายตัวช้ากว่าพึ่งพาเงินทุนต่างประเทศ

กรอบงบประมาณรายจ่ายปี 2545 ได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรีในวันที่ 20 มีนาคม ที่ผ่านมา โดยอยู่ในวงเงิน 9.73 ล้านบาท คิดเป็นการเพิ่มขึ้น 6.3 หมื่นล้านบาท หรือ 6.9% จากงบประมาณรายจ่ายปี 2544 โดยจัดสรรเป็นงบประมาณรายจ่ายประจำ 7.16 แสนล้านบาท งบลงทุน 2.32 แสนล้านบาท และรายจ่ายชำระคืนต้นเงินกู้ 2.5 หมื่นล้านบาท ส่วนรายได้ประมาณไว้ที่ 8.23 แสนล้านบาท ทำให้งบประมาณปี 2545 ขาดดุล 1.5 แสนล้านบาท หรือคิดเป็นประมาณ 2.7 % ของจีดีพี (งบประมาณปี 2545 : ขาดดุลเพิ่มขึ้นแต่ยังคงรักษาวินัยทางการคลังปีที่ 7 ฉบับที่ 1013 ลงวันที่ 9 เมษายน 2545)

1.4 ความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท บางคนเรียกว่าความล่มสลายของท้องถิ่นชนบท

ระบบการศึกษา ระบบสาธารณสุข ระบบการปกครองและการพัฒนา สอนให้คนดูถูก พ่อแม่ของตนเองเพราะท่านเรียนจบเพียงชั้น ป.4 ถูกกฎหมายท้องถิ่น เอาปริญญาเป็นตัววัดความรู้ ความถูก ความสามารถในการทำมาหากิน การรักษาโรค การอยู่แบบพอเพียง การพัฒนาแบบมองชาวบ้านว่า “โง่งนเจ็บ” คนจากหน่วยงานต่าง ๆ เข้าไปหมู่บ้านเพื่อประกาศลัทธิพัฒนาใหม่ แต่ลัทธิดังกล่าวยังปฏิบัติก็ยังไม่ให้คนจนลง ชุมชนอ่อนแอลงและล่มสลาย ครอบครัวแบ่งแยกและแตกไปคนละทิศทางทุกคนค้นหาทางรอดเพื่อหลุดพ้นจากหนี้สิน ซึ่งตั้งสมไว้จนสิ้นหวังที่จะแก้ไข ได้ คนจำนวนมากรู้สึกสิ้นหวังเหมือนหมาจนตรอก

เมื่อสูญเสียที่ดิน สูญเสียป่า สูญเสียน้ำ เป็นหนี้สิน เพราะลงทุนล้มเหลวปีแล้วปีเล่า แล้วมาสูญเสียความสัมพันธ์อันเคยเป็นสายใยชีวิต ความสัมพันธ์กับธรรมชาติ ความสัมพันธ์กับญาติพี่น้อง กับชุมชน ชาวไร่ชาวนาคนไหนจะยังคงความเชื่อมั่นในตัวเองไว้ได้ ถ้าไม่หนีเข้าป่าเพื่อถากถางจับจองพื้นที่ใหม่ที่หนีเข้าเมือง เผลอไปกับ “ความทันสมัยที่ไม่พัฒนา” แออัดในเมืองหลวงเมืองใหญ่ต่อไปอีกสถานะหนึ่ง

ที่เหลืออยู่ในชุมชนหมู่บ้านก็ถูกจัดการโดย “คนนอก” เกือบทั้งสิ้น ตั้งแต่ผลผลิตทางการเกษตร ข้าว ปลา อาหาร หัตถกรรม ผลผลิตจากป่า จากดิน จากน้ำ ที่ยังพอมีเหลืออยู่ รวมไปถึงแรงงาน ทั้งที่ไปทำงานต่างประเทศ ลงเรือประมง ไปทำงานสวนยาง ไร่ อ้อย โรงงานและที่นายทุนเอาโรงงานไปตั้งในหมู่บ้านหรือใกล้บ้าน และจัดการแรงงานของหมู่บ้านที่ยังเหลืออยู่

1.5 ค่านิยมในกระแสวิวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ (เลวี พงศ์พิศ, 2544 : 4-5)

การเปลี่ยนแปลงในอดีตที่เกิดขึ้นมาโดยตลอดประวัติศาสตร์แต่การเปลี่ยนแปลงเหล่านั้นไม่ได้เป็นไปรวดเร็วอย่างที่เกิดขึ้นไม่กี่สิบปีที่ผ่านมา ซึ่งรวดเร็วจนชาวบ้านธรรมดา ๆ ไม่สามารถปรับตัวได้ทันข้อมูล ข่าวสาร ความรู้ที่ไม่มี หรือมีแค่เพียงด้านเดียว แรก ๆ ข้าราชการและพ่อค้า คือแหล่งข้อมูลเดียวพวกเขาเข้าไปบอกชาวบ้านให้ปรับให้เปลี่ยนวิธีการผลิต จากการทำมาหากินเพื่อยังชีพมาสู่การลงทุนผลิตเพื่อขาย ขายให้ได้เงินมาก ๆ จะได้ซื้อเครื่องอุปโภคบริโภคที่กำลังทะลักออกมาจากโรงงานอุตสาหกรรมโหมกระหน่ำเข้าสู่หมู่บ้าน รวมทั้งการซื้อกินโดยไม่ต้องเหนียวเหนียวเลี้ยว ตั้งแต่เช้ามีดยังไม่ล้างหน้าล้างตาตลอด ก็มารอที่หน้ากระไดบ้านแล้วเป็นซุเปอร์มาเก็ตเคลื่อนที่ที่มาสามล้อบ้าง สี่ล้อบ้าง หรือสองล้อที่บ้างเรียกว่า “รถพุ่มพวง” มีทุกอย่างที่กินได้ หมู เห็ด เป็ด ไก่ พริก มะเขือ ฯลฯ ที่ไม่ต้องทำให้เหนียว เพราะซื้อสำเร็จรูปสะดวกกว่า แค่ 2-3 บาทเอง เป็นพฤติกรรมการบริโภคที่เลียนแบบคนเมืองซึ่งอย่างกินปลาไปซุเปอร์มาเก็ต อยากกินเห็ดไปแมคโคร โลตัส อยากกินพิซซ่าก็แค้นั่งอยู่ที่บ้านก็มีมาส่งถึงบ้านไต่บ้าน

ข้อมูลข่าวสารและความรู้ที่ได้รับต่อมา คือ สื่อมวลชน วิทยุ โทรทัศน์ ส่วนหนังสือพิมพ์คงได้รับน้อยเพราะหมู่บ้านไทยยังไม่คุ้นกับวัฒนธรรม การอ่าน วิทยุ โทรทัศน์นำเอาค่านิยมใหม่ ระบบคุณค่าใหม่เข้ามาหมู่บ้านอย่างรวดเร็ว เข้าไปถึงในมุ้งและกลางทุ่งนา

นอนในมุ้งก็ได้อินได้เห็นสิ่งที่สื่อเหล่านี้ยั่วยุให้บริโภค ให้อยากกิน อยากได้ อยากเป็น ให้ฝันดีฝันเด่น เป็นสุขอยู่ในโลกที่ไม่เป็นจริง ให้ฝันว่าอยู่ในบ้านทรายทองกับกองมรดก ทุกอย่างส่งเสริมให้รวยเร็ว และให้เป็นเศรษฐีตั้งแต่เกมโชว์ไปถึงแม้กระทั่งเกษตรผสมผสาน ซึ่งเน้นรายได้มากกว่าการพึ่งตนเอง หรือการอยู่อย่างพอเพียง

นี่คือผลพวงของนโยบายพัฒนาประเทศแบบ “พรงูนี้รวย” ที่ทำให้คนฝันที่จะรวย ฝันที่จะมีชีวิตไปวัน ๆ เหมือนคนเล่น “เกมเศรษฐี” ฝันอยากได้ทองได้ขุมทรัพย์และได้รวยในพริบตา

นี่คือผลของการพัฒนาแบบเอาเงินนำหน้า ปัญญาตามหลัง โดยรัฐเองได้ใช้เงินเป็นล้านล้านบาทตลอดหลายสิบปีที่ผ่านมาเพื่อพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะชุมชนในชนบท ผลพวงที่เกิดขึ้นนอกจากปัญหาสารพัดที่ได้กล่าวมาแล้วยังทำให้เกิดค่านิยมใหม่ในวิถีของชุมชน ที่บูชาเงินเหนือสิ่งอื่นใด เชื่อว่าเงินสามารถเนรมิตทุกอย่างได้ จึงต้องหาเงินให้ได้มากที่สุด เงินอย่างเดียวเท่า

นั้น อย่างอื่นเป็นเรื่องรอง วันนี้ทุกอย่างจึงพูดจากาษาเงินกันหมด ไม่ว่าจะเรื่องอะไร แม้แต่เรื่องของการเมือง การเลือกตั้งทุกระดับต้องพูดจากาษาเงิน ทุกอย่างเป็นเรื่องของผลประโยชน์ (เสรีพงศ์พิศ , 2545 , 2-5)

2. บริบทระดับท้องถิ่น

2.1 ประวัติความเป็นมา (แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชน บรรณ : 2545)

หมู่บ้านเฉลิมราษฎร์เริ่มก่อตั้งหมู่บ้าน เมื่อประมาณปี 2505 คนกลุ่มแรกที่เข้ามาคือ

- นายจันทร์ สายบุญนาม
- นางสมบูรณ์ สายบุญนาม
- นายสนอง ศิริโชติ
- นายนิค วลันทียะ
- นายคอน เชิดตันทียะ
- นายอยู่ วัฒนากลาง
- นางแก้ว วัฒนากลาง
- นายชัย แซ่เตีย
- นางสาวลี แซ่เตีย

โดยคนกลุ่มแรกนี้เป็นคนพื้นเพอำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้มาจับจองที่ดินทำมาหากิน เนื่องจากที่เดิมเกิดภาวะแห้งแล้ง ครั้งแรกก็มาทำการเกษตร คือ ปลูกข้าวโพด ปลูกมันสำปะหลัง ปลูกฝ้าย และแต่เดิม ณ ที่แห่งนี้มีหนองน้ำอยู่ชาวบ้านจึงตั้งชื่อหมู่บ้านตามลักษณะของภูมิประเทศว่า หนองปลาไหล และปัจจุบันได้แยกหมู่บ้านออกมาเมื่อปี 2542 เป็นหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ หมู่ที่ 21 ต.หนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา โดยมีอาณาเขตติดต่อกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (ภาคผนวกหน้าที 24)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	หมู่ 5 บ้านชัยหวาย
ทิศใต้	ติดต่อกับ	หมู่ 13 บ้านหนองไม้เหือง
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	หมู่ 7 บ้านไทรงาม
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	หมู่ 8 บ้านฝาง 1

2.2 สภาพปัจจุบัน

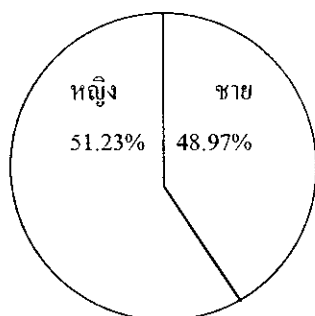
1. ลักษณะของประชากร

หมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ มีจำนวนประชากร จำนวน 390 คน เพศชาย 191 คน เพศหญิง 199 คน เป็นครอบครัวขนาดกลาง มีทั้งหมด 95 ครัวเรือน กลุ่มอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 19-50 ปี

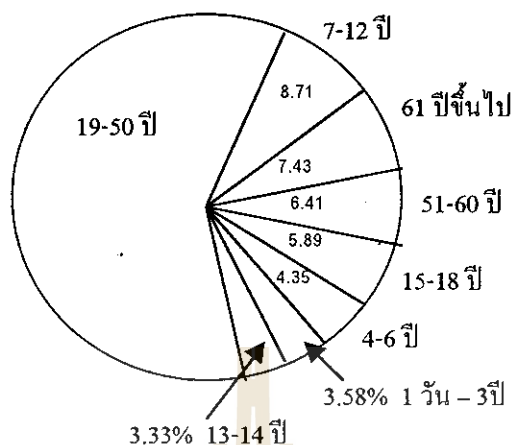
ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละของประชากรจำแนกตามลักษณะของประชากร

ลักษณะของประชากร	จำนวน	ร้อยละ
1. เพศ		
- ชาย	191	48.97
- หญิง	199	51.03
2. อายุ		
1 วัน – 3 ปี	14	3.58
4 ปี – 6 ปี	17	4.35
7 ปี – 12 ปี	34	8.71
13 ปี – 14 ปี	13	3.33
15 ปี – 18 ปี	23	5.89
19 ปี – 50 ปี	235	60.25
51 ปี – 60 ปี	25	6.41
61 ปีขึ้นไป	29	7.43

รูปที่ 4.1 จำนวนร้อยละของประชากร

รูปที่ 4.2 จำนวนจำนวนร้อยละตามอายุ

2. การศึกษา

โรงเรียนระดับประถมศึกษาในหมู่บ้าน ชื่อโรงเรียนนิคมสร้างตนเองลำตะคอง 1 ก่อตั้งเมื่อ พ.ศ. 2512 มีครู จำนวน 18 คน จบการศึกษาค่ำกว่าระดับปริญญาตรี 2 คน ระดับปริญญาตรี 16 คน มีครูจบวิชาดังต่อไปนี้

วิชาเอกบริหารการศึกษา	จำนวน	2 คน
วิชาเอกประถมศึกษา	จำนวน	7 คน
วิชาเอกอุตสาหกรรมศิลป์	จำนวน	1 คน
วิชาเอกภาษาไทย	จำนวน	2 คน
วิชาเอกสังคมศึกษา	จำนวน	1 คน
วิชาเอกประวัติศาสตร์	จำนวน	1 คน
วิชาเอกฟิสิกส์	จำนวน	1 คน
วิชาเอกพล.ศ, ปก.ศ.	จำนวน	2 คน

จำนวนนักเรียนในโรงเรียนระดับอนุบาล ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา มีจำนวนดังต่อไปนี้

ชั้นอนุบาล 1	มี 1 ห้อง มีเด็ก	26 คน
ชั้นอนุบาล 2	มี 1 ห้อง มีเด็ก	21 คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1	มี 1 ห้อง มีเด็ก	33 คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 2	มี 1 ห้อง มีเด็ก	28 คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3	มี 1 ห้อง มีเด็ก	28 คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4	มี 1 ห้อง มีเด็ก	33 คน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5	มี 1 ห้อง มีเด็ก 27 คน
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	มี 1 ห้อง มีเด็ก 22 คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1	มี 1 ห้อง มีเด็ก 34 คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	มี 1 ห้อง มีเด็ก 38 คน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3	มี 1 ห้อง มีเด็ก 25 คน

รวม 11 ห้อง จำนวน 315 คน

กำลังศึกษา

ศึกษาในหมู่บ้าน	25 คน คิดเป็น 27.47%
ศึกษานอกหมู่บ้าน	66 คน คิดเป็น 72.52%

รวม 91 คน

- 3. ลักษณะอื่น ๆ ของประชากร
ในหมู่บ้านมีคนพิการ 7 คน
- 4. การประกอบอาชีพ

ตารางที่ 4.3 จำนวนร้อยละของการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพ	จำนวน (ครอบครัว)	ร้อยละ
อาชีพรับจ้าง	40	42.10
อาชีพค้าขาย	30	31.57
อาชีพทำสวน	21	22.10
อาชีพเลี้ยงวัว	15	15.78
อาชีพรับราชการ	14	14.73
อาชีพทำนา	3	3.15

4.1 ครอบครัวที่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง

- จำนวน 1-5 ไร่ 3 ครัวเรือน
- จำนวน 6-10 ไร่ 7 ครัวเรือน
- จำนวน 21-50 ไร่ 19 ครัวเรือน
- จำนวน 50 ไร่ขึ้นไป 4 ครัวเรือน

4.2 ประเภทการทำนา

- นาดำ 19 ไร่

5. แหล่งน้ำในหมู่บ้าน

แหล่งน้ำของหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ ที่นิยมใช้กันมากคือ น้ำบาดาลที่ได้เจาะกันเองเป็นส่วนตัว ซึ่งสามารถใช้ได้ตลอดปี และยังมีน้ำประปาหมู่บ้านซึ่งใช้ได้สะดวกสบาย แต่มีไม่ครบทุกหลังคาเรือน เพราะบางบ้านก็ใช้น้ำบ่อที่เจาะเอง

ตารางที่ 4.4 จำนวนแหล่งน้ำและการใช้น้ำจำแนกตามแหล่งน้ำ

แหล่งน้ำ	จำนวน	การใช้น้ำ	
		ตลอดปี	ไม่ตลอดปี
บ่อน้ำตื้น	1 บ่อ	-	✓
บ่อน้ำบาดาล	42 บ่อ	✓	-
สระน้ำ	14 สระ	-	✓
คลองน้ำ	1 แห่ง	-	✓
ห้วย	-	-	-
หนอง	-	-	-
บึง	-	-	-
แม่น้ำ	-	-	-
ฝายกั้นน้ำ	1 แห่ง	✓	-
เขื่อนกั้นน้ำ	-	-	-
ทะเล	-	-	-

2.3 ด้านเศรษฐกิจทั้งหมู่บ้าน

รายได้หลักของประชาชนในหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ ได้มาจากการประกอบอาชีพทางการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นรายได้แบบรายปี รายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 30,001-50,000 บาท รายได้เฉลี่ย/ปี/ครัวเรือน 36,500 บาท รายได้ของประชาชนในหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ แต่ละครัวเรือน โดยสรุปได้ดังตาราง

ตารางที่ 4.5 รายได้ของประชาชนในหมู่บ้าน / ปี แต่ละครัวเรือน โดยสรุป

รายได้ต่อปี	จำนวน	ร้อยละ %
1,000 – 5,000	6	6.31
5,001 – 10,000	3	3.15
10,001 – 20,000	10	10.52
20,001 – 30,000	15	15.78
30,001 – 50,000	27	28.42
50,001 – 100,000	24	25.26
100,001 – 1,000,000	6	6.31

2.4 ด้านวัฒนธรรม

บ้านเฉลิมราษฎร์ หมู่ที่ 21 มีวัดทางพุทธศาสนา จำนวน 1 วัด ชื่อ วัดศรีมาศราษฎร์บำรุง มีพระจำนวน 11 รูป ภาษาพื้นบ้าน คือ ภาษาอีสาน ภาษาสุพรรณ ปัจจุบันชนบททำเนียมประเพณีต่าง ๆ ที่เคยมีมาตั้งแต่อดีตส่วนใหญ่ยังคงปฏิบัติสืบต่อกันมา เช่น รดน้ำดำหัวผู้ใหญ่ในวันสงกรานต์ ประเพณีทำบุญทอดผ้าป่า และวันสำคัญทางพุทธศาสนา ลูกหลานที่ไปทำงานต่างถิ่นเมื่อถึงฤดูกาล หรือมีงานบุญก็กลับมาเยี่ยมบ้านและร่วมทำบุญ แสดงว่าคนรุ่นหลังยังคงให้ความสำคัญกับประเพณีที่มีมาแต่ดั้งเดิม

1. ภูมิปัญญาชาวบ้าน

ด้านเกษตรกรรม

นายอิน ชาวบ้านกร่าง อายุ 48 ปี เชี่ยวชาญด้านเกษตรกรตัวอย่าง

ประสบการณ์ 30 ปี

นายวิเชียร กาวิละ อายุ 51 ปี เชี่ยวชาญด้านการรักษาสัตว์ทุกชนิด

ประสบการณ์ 6 ปี

ด้านอุตสาหกรรมและหัตถกรรม

นายอนุกุล คามีสักดิ์ อายุ 41 ปี เชี่ยวชาญด้านช่างเหล็กฝีมือ ประสบ

การณ์ 15 ปี

นายลำพอง คล้ายโพธิ์ อายุ 41 ปี เชี่ยวชาญด้านช่างปูน , ช่างไม้ , ช่าง

ไฟ ประสบการณ์ 20 ปี

ด้านกองทุนและธุรกิจชุมชน

นายเฉลิมพล สมงาม อายุ 43 ปี เชี่ยวชาญด้านการบริหารองค์กร
ประสบการณ์ 6 ปี

นายทิมมพร นาคกิตเศรษฐ อายุ 30 ปี เชี่ยวชาญด้านการจัดการกลุ่ม
ออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประสบการณ์ 2 ปี

ด้านปรัชญา ศาสนา และประเพณี

นายวิบูลย์ ทองอร่าม อายุ 45 ปี เชี่ยวชาญด้านผู้นำทางการประกอบ
พิธีทางศาสนา ประสบการณ์ 10 ปี

ด้านโภชนาการ

นายสำเรียง นาคใหม่ อายุ 42 ปี เชี่ยวชาญด้านการประกอบอาหาร
ประสบการณ์ 10 ปี

นางวัฒณี กลางสอน อายุ 45 ปี เชี่ยวชาญด้านกลุ่มสตรีแม่บ้าน
ประสบการณ์ 20 ปี

ด้านองค์กรชุมชน

- 1. กลุ่มกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ มีสมาชิก 85 คน ปัจจุบันมีเงินเหลือ
ในบัญชี 58,400 บาท
- 2. เงินฝากสัจจะกองทุนหมู่บ้าน ปัจจุบันมีเงิน 13,524.51 บาท
- 3. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีสมาชิก ปัจจุบันมีเงินกลุ่ม
บาท

ความเข้มแข็งของชุมชน

หมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ 95 ครัวเรือน ความเข้มแข็งของชุมชนสามารถสรุปได้
ตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ จากจำนวน 55 ตัวอย่าง

ตัวชี้วัด	อัตราร้อยละ		
	มาก	น้อย	ปานกลาง
1. สมาชิกในหมู่บ้านมีความสามัคคี	29.09	-	67.27
2. สมาชิกในหมู่บ้านมีความซื่อสัตย์	30.90	1.81	65.45
3. ชุมชนยกย่องคนทำความดี	27.27	3.63	65.45

ตารางที่ 4.6 ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์ จากจำนวน 55 ตัวอย่าง (ต่อ)

ตัวชี้วัด	อัตราร้อยละ		
	มาก	น้อย	ปานกลาง
4. สมาชิกในชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน	27.27	-	72.27
5. สมาชิกในชุมชนมีโอกาสดูหาความรู้เพิ่มเติม	50.90	52.72	-
6. สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้	32.72	5.45	54.54
7. ครอบครัวในชุมชนอยู่พร้อมหน้าพร้อมตากัน	34.54	3.63	56.36
8. คนในชุมชนมีการรวมตัวกันจัดตั้งกลุ่มองค์กร	27.27	1.81	63.63
9. ในชุมชนมีการประชุมเสวนากัน	21.81	3.63	70.90
10. สมาชิกในครอบครัวได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ	10.90	-	70.90
11. ในชุมชนมีผู้นำที่มีคุณธรรม ยุติธรรม	54.54	1.81	40.00
12. ชุมชนมีการร่วมกันแก้ไขปัญหา	78.18	18.18	-

(แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน , บรรทัดที่ 2 : (2545) บ้านเฉลิมราษฎร์ หมู่ที่ 21 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา)

4.2 ผลการประเมินโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง โดยภาพรวมมีดังนี้

4.2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้เงิน

(1) ผลการประเมินเป็นปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1) นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 แห่งชาติจากการสัมภาษณ์และเปิดเวทีชาวบ้าน พบว่า ประชาชนบางส่วนยังไม่เข้าใจเกี่ยวกับ
 นโยบายกองทุนหมู่บ้านของรัฐบาล ระเบียบของกองทุนหมู่บ้าน เช่น กู้เงินไปแล้วใช้ผิดวัตถุประสงค์
 ประสงค์ 0.5% ในระยะแรกนั้นประชาชนส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในกฎระเบียบหลังจากที่ได้เข้ารับ
 การประชุมชี้แจงกฎระเบียบต่าง ๆ รวมถึงการรับความรู้จากบัณฑิตที่เข้าไปช่วยส่งเสริมประชากร
 ส่วนใหญ่ก็เข้าใจมากขึ้น

2) คณะกรรมการและสมาชิกช่วยกันบริหารเงินกองทุน 1 ล้านบาทให้มี
 ยอดเพิ่มขึ้น เพื่อนำมาพัฒนาตามวัตถุประสงค์

3) คณะกรรมการของกองทุนมีจำนวน 15 คนประกอบด้วยประธาน รองประธาน เลขานุการ เหรัญญิก และกรรมการ โดยได้มาจากการคัดเลือกของสมาชิก ซึ่งคณะกรรมการดังกล่าวเป็นบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ และมีความรับผิดชอบต่อการบริหารจัดการเงินกองทุนหมู่บ้าน

4) กองทุนหมู่บ้านเป็นที่ยอมรับของประชาชนในหมู่บ้าน

(2) ผลการประเมินขบวนการของหน่วยระบบ A

1) กระบวนการคัดเลือกผู้กู้กองทุนพบว่า ผู้รู้ระดับวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมอย่างชัดเจนต่อคณะกรรมการกองทุนตามหลักเกณฑ์ และวิธีที่กองทุนกำหนดแต่มีบางรายที่ผู้กู้เงินไปมิได้ทำตามวัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงิน จำนวน 1 ราย จาก 52 ราย โดยนำเงินที่ผู้กู้ไปใช้ชำระหนี้ ธกส. แล้วแจ้งกรรมการที่ไปตรวจสอบว่า จะเอาเงินถูกใช้คืน

2) กระบวนการทำบัญชีของกองทุน พบว่า เมื่อมีการจ่ายเงินทุกกรณีจะต้องนำมาลงบัญชีในสมุดบัญชีรายจ่าย เพื่อบันทึกการควบคุมการจ่ายเงินสด และการจ่ายเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคาร หรือการโอนเงินจากบัญชีเงินฝากธนาคารของกองทุนให้กับผู้รับหรือผู้มีสิทธิในส่วน of คณะกรรมการกองทุน ไม่ค่อยมีความรู้ความสามารถในเรื่องของการจัดทำบัญชีเนื่องจากระบบบัญชีที่คณะกรรมการทำอยู่เป็นแบบความเข้าใจระดับหมู่บ้าน จึงไม่เข้าใจในระบบบัญชีจากส่วนกลาง หลังจากที่ได้รับแนวความรู้เรื่องบัญชีเข้ามาก็สามารถปรับสภาพการทำบัญชีแบบใหม่ได้โดยใช้แบบ กสน.

3) มีการสร้างงานในหมู่บ้าน ชุมชนเมืองในรูปของการแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าของสมาชิกผู้กู้

(3) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

1) ผลโดยตรง พบว่า สมาชิกผู้กู้เงินได้ตามจำนวนที่เขียนในโครงการประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ สมาชิกที่เขียนโครงการขอกู้ 20,000 บาทได้ตรงตามจำนวนขอกู้ก็นำไปประกอบอาชีพได้ตามที่คาดหวังไว้ เช่น ปลูกผักได้ตามความต้องการ

2) ผลกระทบโดยตรง พบว่า จำนวนเงินกองทุนมีน้อย ประชาชนกู้เงินน้อย ในกรณีสมาชิกมีต้นทุนน้อย ไม่สามารถเพิ่มเงินทุนได้

3) ผลกระทบโดยอ้อม พบว่า จำกัดระยะเวลาในการส่งคืนเงินกู้ ในกรณีที่สมาชิกบางคนผู้ไปประกอบอาชีพที่ใช้ระยะเวลาคืนทุนนาน

4.2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

(1) ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานของผู้ผู้ สมาชิกผู้ผู้ที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการมีการบริหารจัดการอย่างถูกต้องตามขั้นตอน และสามารถชำระคืนตามกำหนดระยะเวลา อย่างไรก็ตามมีเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น ปัญหาวัตถุดิบมีราคาสูงขึ้น ฝนไม่ตกต้องตามฤดูกาล

2) การใช้เงินผิดประเภทไม่นำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ขอกู้

(2) ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B พบว่า

1) จำนวนเงินที่ได้จากการกู้ยืมเงิน จุฑาเคน ได้เงินตามจำนวนที่เขียนโครงการกู้ยืม จุฑาค่อย จำกัดจำนวนเงินตามระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

2) นักศึกษาได้ผ่านงานตามวัตถุประสงค์ของโครงการหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการ

(3) ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B พบว่า

1) การทำกิจการอย่างถูกต้องของผู้ผู้แต่ละราย พบว่า ความสามารถในการบริหารจัดการธุรกิจที่ทำประสบความสำเร็จ ผู้ผู้เงินไปลงทุนถึงแล้วทำตามโครงการที่ขอกู้ได้บริหารเงินของตนเอง กำหนดค่าใช้จ่ายอย่างเป็นระบบ ทำให้กิจการก้าวหน้าเป็นอย่างดี

2) การปฏิบัติงานของนักศึกษา ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการกองทุนในด้านการให้ความรู้แก่ประชากร ให้ความรู้ในการทำบัญชี รวมทั้งกิจกรรมต่าง ๆ

(4) ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B พบว่า

1) ผลโดยตรง รายได้เป็นเงิน ผู้ผู้ได้ผลผลิตเป็นสิ่งของ ผลเป็นความพอใจ ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี เช่น ในรายผู้ไปค้าขาย ได้นำเงินไปซื้ออุปกรณ์ในการทำขนม และไปขายที่ตลาด นักก็ได้เป็นเงินเข้ามาใช้จ่ายรวมทั้งค่าดอกเบี้ย ส่วนอุปกรณ์ก็เป็นของผู้ผู้

2) ผลกระทบโดยตรง ผู้ผู้ได้ขยายกิจการด้วยเทคนิควิธีที่ดี อันเนื่องมาจากการได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

3) ผลกระทบโดยอ้อม ผู้ผู้มีการพึ่งพาตนเอง มีศักยภาพ และมีความเข้มแข็งในกิจการของตนเองอย่างยั่งยืน มีการกลับคืนเงินที่อยู่ของตนเอง ประชากรที่ได้ไปทำงานยังต่างถิ่น เมื่อรู้ว่ามีทุนบริหารงานของตนเองก็ได้กลับมายังถิ่นเดิม เมื่อบริหารงานเดิมที่ทำอยู่ให้เจริญขึ้น

4.3 ผลการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประเมินเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ โดยใช้ปัจจัยนำเข้าที่ดี มีกระบวนการผลิต และได้รับผลผลิตตามความต้องการ สรุปได้ดังนี้

4.3.1 เลี้ยงโคนเนื้อ

ปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ พ่อพันธุ์และแม่พันธุ์โค

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การดูแลรักษา การให้อาหาร

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ จำนวนโคที่แข็งแรงไม่เป็นโรค และมีน้ำหนักมาก ราคาดี

4.3.2 อาชีพทางการเกษตร

มีปัจจัยนำเข้าที่ดี ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ข้าวโพด

กระบวนการที่ดี ได้แก่ การดูแลรักษา การใส่ปุ๋ย การฉีดยากำจัดวัชพืช

ผลผลิตที่ดีด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะ ได้แก่ ฝักข้าวโพดที่สมบูรณ์

4.3.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับรายบุคคล (ใช้ข้อมูลจากแบบศึกษาเจาะลึกกรายกรณี , พร 11 : (2545),)

กรณีที่ 1 นายอนุสร ไสแสง

กรณีที่ 2 นางสาวเนียง นาคใหม่

กรณีที่ 3 นายหัตถ์ วลสันเทียะ

กรณีที่ 4 นายคำพอง คล้ายโพธิ์

กรณีที่ 5 นางมนัสชนา อัดพันธ์

ตัวอย่างการนำเสนอข้อมูล

บ้านเฉลิมราษฎร์ หมู่ที่ 21 ต.หนองสาหร่าย อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา ได้รับอนุมัติเงินกองทุน 1 ล้านบาท เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 และคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านได้รับเงินกองทุน 1 ล้านบาทผ่านบัญชีธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง เป็นบัญชีประเภทเพื่อเรียกใช้ชื่อบัญชีว่า “กองทุนหมู่บ้านเฉลิมราษฎร์” เลขที่บัญชี 06-4303-20-081788-5 ในวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2545 นอกจากเงินกองทุน 1 ล้านบาทแล้ว ยังมีเงินทุนสะสมประเภทอื่น ดังนี้

เงินฝากสัจจะ จำนวน 18,674 บาท ได้มาจากการฝากเงินสัจจะรายเดือนของสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน เก็บรักษาโดยเหรียญหมู่บ้าน

ซึ่งเงินกองทุนหมู่บ้านนี้ได้รับการอนุมัติให้กู้เพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือสวัสดิการแล้ว เช่น

นายอนุสรณ์ ไสแสง อายุ 33 ปี อยู่บ้านเลขที่ 11 หมู่ 21 บ้านเฉลิมราษฎร์ ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เลขที่บัญชีธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง 06-4303-20-093533-7 ได้รับเงินจากกองทุนเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2545 จำนวน 20,000 บาท เพื่อเลี้ยงวัวเนื้อ ผลจากการประกอบอาชีพ เนื่องจากผู้ดำเนินการมีประสบการณ์อยู่แล้วจึงทำให้สามารถประกอบอาชีพได้ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง

นางสำเรียง นาคใหม่ อายุ 41 ปี อยู่บ้านเลขที่ 90 หมู่ 21 บ้านเฉลิมราษฎร์ ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เลขที่บัญชีธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง 06-4303-20-993513-1 ได้รับเงินจากกองทุนเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2545 จำนวน 20,000 บาท เพื่อขยายกิจการร้านค้า ผลจากการประกอบอาชีพ เนื่องจากผู้ดำเนินการมีประสบการณ์อยู่แล้วจึงทำให้สามารถประกอบอาชีพได้ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง

นายศักดิ์ วลันทียะ อายุ 39 ปี อยู่บ้านเลขที่ 42/1 หมู่ 21 บ้านเฉลิมราษฎร์ ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เลขที่บัญชีธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง 06-4303-20-093544-4 ได้รับเงินจากกองทุนเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2545 จำนวน 20,000 บาท เพื่อทำไร่อ้อย ผลจากการประกอบอาชีพ เนื่องจากผู้ดำเนินการมีประสบการณ์อยู่แล้วจึงทำให้สามารถประกอบอาชีพได้ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง

นายลำพอง คล้ายโพธิ์ อายุ 41 ปี อยู่บ้านเลขที่ 21 หมู่ 21 บ้านเฉลิมราษฎร์ ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เลขที่บัญชีธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง 06-4303-20-093521-2 ได้รับเงินจากกองทุนเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2545 จำนวน 20,000 บาท เพื่อซื้อเครื่องมือช่างก่อสร้าง ผลจากการประกอบอาชีพ เนื่องจากผู้ดำเนินการมีประสบการณ์อยู่แล้วจึงทำให้สามารถประกอบอาชีพได้ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง

นางมนัชชนก อัดพันธ์ อายุ 38 ปี อยู่บ้านเลขที่ 125/1 หมู่ 21 บ้านเฉลิมราษฎร์ ตำบลหนองสาหร่าย อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เลขที่บัญชีธนาคารออมสิน สาขาปากช่อง 06-4303-20-028303-2 ได้รับเงินจากกองทุนเมื่อวันที่ 21 มีนาคม 2545 จำนวน 20,000 บาท เพื่อขยายกิจการอุตสาหกรรมในครัวเรือน ผลจากการประกอบอาชีพ เนื่องจากผู้ดำเนินการมีประสบการณ์อยู่แล้วจึงทำให้สามารถประกอบอาชีพได้ประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง

4.4 สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำสารนิพนธ์

4.4.1 การบรรลุเป้าหมายวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้าน ทั้ง 5 ข้อ พบว่า

(1) การเกิดกองทุน พบว่า เกิดจากความร่วมมือของสมาชิกในหมู่บ้าน มีการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ของสมาชิก คือครั้งแรกที่จัดตั้งก็ได้เข้าประชุมถึง 81 ครอบครัว ในวันที่ 23 มิถุนายน 2544 หลังจากที่ได้รับเงินแล้วก็เกิดการสร้างงานใหม่ ทำให้สมาชิกมีรายได้

(2) ระบบบริหารกองทุน พบว่า กำหนดระเบียบข้อบังคับของกองทุน คัดเลือกคณะกรรมการตามระเบียบกองทุน มีมติเห็นชอบอนุมัติเงินกู้

(3) การเรียนรู้พึ่งพาตนเองพบว่ามีผู้นำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทำให้เกิดประโยชน์นำหลักทฤษฎีแบบพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น หุุดฟ่มเพื่อย หันมาปลูกผัก เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา แล้วนำมาบริโภคเองภายในครอบครัว ถ้าเหลือก็ขายหรือแลกเปลี่ยนกัน

(4) การมีศักยภาพและความเข้มแข็ง พบว่า สร้างขีดความสามารถในการช่วยการพัฒนาหมู่บ้านของประชาชน มีอาชีพมั่นคง และมีรายได้สามารถเลี้ยงครอบครัว โดยไม่พึ่งพาผู้อื่น

(5) การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจ พบว่า สมาชิกผู้กู้แต่ละรายมีความคิดในการประกอบกิจการตามที่ตนถนัด โดยที่สินค้าที่ผลิตนั้นเน้นที่การบริโภคของครอบครัว และมีตลาดรองรับที่แน่นอน กรณีในรายที่กู้เงินแล้วนำไปประกอบอาชีพที่ตนถนัด และมีตลาดรองรับที่แน่นอน เช่น กู้ไปปลูกผัก ปลูกข้าวโพด

4.4.2 ปัจจัยด้านบวกและด้านลบที่ส่งเสริมและขัดขวางการบรรลุวัตถุประสงค์ ตามข้อ 1-5 พบว่า

(1) ปัจจัยด้านบวก พบดังนี้ ,

- 1.1 การมีส่วนร่วมในการจัดตั้งกองทุนของประชาชน
- 1.2 คณะกรรมการช่วยกันบริหารงานของกองทุน
- 1.3 สมาชิกของกองทุนแต่ละคนเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ

(2) ปัจจัยด้านลบ พบดังนี้

- 2.1 ประชาชนยังให้ความร่วมมือในการบริหารจัดการยังน้อยอยู่
- 2.2 สมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจในการบริหารงานกองทุน
- 2.3 สมาชิกกู้เงินแล้วบางรายไม่ทำตามวัตถุประสงค์ของโครงการ

4.4.3 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า มีการรวมกลุ่มสำหรับผู้ประกอบอาชีพเดียวกันและมีหน่วยงานของภาครัฐ แนะนำให้ความรู้กับกลุ่มที่จัดตั้งขึ้น

4.4.4 ความเข้มแข็งของชุมชน

(1) ความเข้มแข็งของชุมชนตามที่กองทุนหมู่บ้านกำหนด พบว่า สมาชิกในชุมชนมีความสามัคคี มีความซื่อสัตย์ ยกย่องคนทำความดี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สมาชิกมีโอกาสหาความรู้เพิ่มเติม มีอาชีพที่สามารถเลี้ยงดูครอบครัวได้ มีความอบอุ่นรักใคร่ปรองดอง รวมกลุ่มตั้ง

องค์กร มีการรับฟังความคิดเห็นของสมาชิก มีการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส ผู้นำมีคุณธรรม และช่วยกันแก้ไขปัญหาของชุมชนได้

(2) ความเข้มแข็งของชุมชน ตามทัศนะของประชาชนในท้องถิ่น พบว่า สมาชิกมีความช่วยเหลือกัน ผู้นำชุมชนมีคุณธรรม สมาชิกมีความสามารถเลี้ยงตนเอง และครอบครัว ปลอดภัยจากสิ่งเสพติด และอบายมุข

บทที่ 5

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกุมารี บางส่วน สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

5.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

1. เพื่อทราบว่ากระบวนการดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกุมารี บรรลุเป้าหมายมากน้อยเพียงใด

1.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านเพื่อพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างรายได้ หรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย การบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน

1.2 ส่งเสริมและและพัฒนาหมู่บ้านให้มีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารการจัดการกองทุนหมู่บ้านของตนเอง

1.3 เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง ของหมู่บ้านในการเรียนรู้

1.4 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.5 เสริมสร้างศักยภาพและความเข้มแข็งทางด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน

2. เพื่อทราบว่าปัจจัยด้านบวกและปัจจัยด้านลบ ที่ส่งเสริมและขัดขวาง การบรรลุเป้าหมายดังกล่าวมีอะไรบ้าง

3. เพื่อให้กระบวนการทำสำนึก เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กร เพื่อการเรียนรู้ซึ่งมีความเชื่อมโยง ระหว่างกัน ภายในชุมชนท้องถิ่น ระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

4. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน พื้นที่เป้าหมาย จากแบบรายงานการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อทราบข้อมูลระดับความเข้มแข็งของชุมชน ตามตัวชี้วัดที่ทางกองทุนหมู่บ้านกำหนด จากแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน

5.2 วิธีการดำเนินการ

การดำเนินการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ศึกษาให้เข้าใจเป้าหมายของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. ศึกษาสภาพการดำเนินงานของกองทุนหมู่บ้านในชุมชนท้องถิ่น ที่ผู้ทำสารนิพนธ์ปฏิบัติงานอยู่
3. ใช้กรอบแนวคิดแบบซิปป์ โมเดล วิเคราะห์กองทุนหมู่บ้านและกำหนดตัวบ่งชี้ ตลอดจนตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล
4. เก็บรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยข้อมูลบางส่วนจากแบบรายงาน และบางส่วนทำการเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
5. ประมวลผลสังเคราะห์ข้อมูลตามข้อมูลตามประเด็นที่จะต้องเขียน

5.3 ผลการดำเนินการ

ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี คิดเป็น 94.54 % จากจำนวนตัวอย่าง 55 ตัวอย่าง เข้าใจ 52 ตัวอย่าง ไม่เข้าใจ 3 ตัวอย่าง

5.4 อภิปรายผล

5.4.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชบุรี บรรลุทั้ง 4 ข้อ ได้แก่

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การมีศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น คนในชุมชนบ้านเฉลิมราชบุรี หมู่ที่ 21 ต.หนองสาหร่าย ,อ.ปากช่อง จ.นครราชสีมา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การมีการพัฒนาศักยภาพ การประกอบอาชีพของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 การมีระบบบริหารกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชบุรีจัดโครงสร้างองค์กรอย่างชัดเจน มีการตั้งคณะกรรมการบริหารกองทุน และมีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง

วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 การสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนในหมู่บ้าน มีการรวมกลุ่มในการประกอบอาชีพ

5.4.2 ปัจจัยที่ก่อให้เกิดผลด้านบวก ด้านลบ

1. ปัจจัยด้านบวก

- ประสบการณ์ของคนในชุมชนที่ประสบความล้มเหลวมาก่อน จึงได้อาศัยบทเรียนที่ให้คนในชุมชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และรวมตัวกันเป็นกลุ่มในการประกอบอาชีพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาซ้ำซ้อน

- ก่อให้เกิดรายได้ เป็นการกระจายรายได้ อันเกิดจากการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสม

- สมาชิกในชุมชนมีโอกาสเลือกผู้มาดูแลรักษาผลประโยชน์ของกองทุนให้เติบโตขึ้นในอนาคต

2. ปัจจัยด้านลบ

- คนในชุมชนมีสภาพเป็นลูกหนี้ของธนาคาร , ธกส , และนายทุน ซึ่งอัตราดอกเบี้ยค่อนข้างสูง ทำให้ขาดเงินทุนหมุนเวียน เพราะเงินส่วนหนึ่งต้องนำไปชำระหนี้ ทำให้ไม่สามารถดำรงทุนให้เติบโตได้

- คนในชุมชนยังมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพน้อย คือ การประกอบอาชีพไม่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศของชุมชนนั้น ทำให้เสี่ยงต่อการได้ผลผลิตน้อย และไม่มีต้นทุนพร้อมดอกเบี้ยส่งคืนหมู่บ้าน

- สมาชิกบางคน เกิดการต่อต้านคณะกรรมการกองทุนในกรณีที่ตัดสินใจเงินกู้ของสมาชิก คือสมาชิกบางรายกู้เงินแล้ว คณะกรรมการตัดสินใจให้กู้จำนวนไม่ตรงกับคำขอกู้ จึงได้แย้งกับคณะกรรมการ เพราะยังขาดความเข้าใจบางเรื่องของกองทุน

3. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้

จากการปฏิบัติงานภาคสนาม ผู้วิจัยได้สร้างเครือข่ายย่อย ภายในชุมชน ได้แก่ กลุ่มผู้ประกอบอาชีพในด้านต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการ ตลอดจนการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชน

4. ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชนพื้นที่เป้าหมาย

คนในชุมชนรู้หน้าที่ของตนเอง การอยู่ในชุมชนอย่างมีสันติ ผู้นำชุมชน มีความยุติธรรม และมีคุณธรรม และมีอาชีพสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ปลอดภัยจากปัญหาสุขภาพจิต และอบายมุข

5. ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

- ผลโดยตรง เมื่อเวลาผ่านไประยะหนึ่ง สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินการสามารถก่อให้เกิดรายได้ และสามารถนำเงินส่งคืนกองทุนทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยทำให้เป็นกองทุนเติบโตขึ้น

- ผลกระทบโดยตรง สมาชิกกู้เงินไปดำเนินการสามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้ และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพและสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้เข้มแข็งกว่าเดิม

- ผลกระทบโดยอ้อม วิธีชีวิตคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่พึงประสงค์ ก่อให้เกิดสันติสุขในชุมชน

5.5 ข้อเสนอแนะ

5.1.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน ผู้ทำวิจัยได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้มีการแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

1 คุณสมบัติของสมาชิกเป็นผู้ที่พำนักหรือพักอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นระยะเวลาไม่น้อยกว่า 6 เดือน ก่อนการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน เห็นควรแก้ไขเป็นไม่น้อยกว่า 3 เดือน เพราะระยะเวลาในการรอคอยกู้เงินไปทำอาชีพหรือสร้างงานนานเกินไป

2 กรณีผู้ค้ำประกันของผู้กู้เงิน ตามกฎระเบียบของกองทุน บังคับให้ผู้ค้ำเป็นสมาชิกทั้ง 2 คน คิดว่าดี เหมาะสมเพราะจะเป็นการสร้างสามัคคี และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

3 ควรจัดสรรเงินให้กองทุนผู้สูงอายุในหมู่บ้านด้วย เพราะเป็นการช่วยเหลือผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสโดยชุมชนในหมู่บ้านทำให้ครอบครัวในหมู่บ้านมีความอบอุ่น สามัคคีกัน เพื่อความเข้มแข็งของหมู่บ้าน

5.1.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน ผู้ทำวิจัยได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะ ให้มีการปรับปรุงแก้ไขเกี่ยวกับการบริหารจัดการกองทุน

1 ควรมีการจัดอบรมให้คณะกรรมการและกระดานการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการ เพราะยังขาดความเข้าใจในบทบาทหน้าที่

2 การร่วมมือกันทำงาน ควรช่วยกันทุกฝ่าย ไม่ใช่ให้ประธานเป็นผู้ทำฝ่ายเดียว

5.1.3 ข้อเสนอแนะเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน ผู้ทำวิจัยได้พบประเด็นที่ควรเสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไข หรือแนะนำเกี่ยวกับการนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิก

1 สมาชิกกู้เงินไปใช้ให้ระบุวัตถุประสงค์ให้ชัดเจนและนำเงินไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่เขียนโครงการเสนออยู่ มีบางกรณีเขียนโครงการกู้ไปเพื่อเลี้ยงสัตว์ แต่ได้นำเงินไปใช้จ่ายผิดวัตถุประสงค์

2 ควรจัดอบรมให้ความรู้แก่สมาชิกบ่อย ๆ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการดำเนินกิจการของตนเอง

3 ควรมีการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรเพื่อผลิตสินค้าออกจำหน่ายในรูปแบบของหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์

4 กรรมการกองทุนควรจัดตั้งฝ่ายจัดซื้อขึ้นมา ในกรณีสมาชิกขอกู้ทำโครงการ ก็จัดซื้อวัตถุดิบให้เลย กรณีสมาชิกใช้เงินไม่ตรงตามวัตถุประสงค์

บรรณานุกรม

- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี ,
 “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี, ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ,
 การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติและแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2)”
 พ.ศ. 2544
- ศูนย์ประสานงานคณะกรรมการสนับสนุนติดตามการดำเนินงานกองทุนหมู่บ้าน ระดับตำบล ,
 กทบ. “ยุทธศาสตร์กองทุนหมู่บ้านยั่งยืน” , 2544
- สำนักงานกองทุนเพื่อสังคม “คู่มือเตรียมความพร้อมกองทุนหมู่บ้าน 1 ล้านบาท ฉบับหมู่บ้าน” ,
 2544
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี
 “คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”
 , 2544
- คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานเลขาธิการนายกรัฐมนตรี “แผนที่
 พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9” , กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์
 กระทรวงศึกษาธิการ “ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา” , กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด
 ทศน์ทองการพิมพ์ , 2545
- กระทรวงศึกษาธิการ “ชุดวิชาการวิจัยชุมชน” , กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทศน์ทองการ
 พิมพ์ , 2545
- กระทรวงศึกษาธิการ “ชุดวิชาสารนิพนธ์” , กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดทศน์ทองการ
 พิมพ์ , 2545
- กระทรวงศึกษาธิการ “คู่มือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครง
 การ” กรุงเทพมหานคร , 2544
- เสรี พงศ์พิส “กองทุนหมู่บ้านสวัสดิการชุมชน” , กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ภูมิปัญญาไทย
 สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ “รวมบทความทางการประเมินโครงการ” , จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย :
 โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านเฉลิมราชกูร์ “ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน
 เฉลิมราชกูร์” , 2544
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี

“คู่มือการพิจารณาสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง”, กรุงเทพมหานคร
: โรงพิมพ์อรุณการพิมพ์

ศุภวุฒิ สารเชื้อ และธนอมศรี พ่วงอรุณรุ่ง “เศรษฐกิจไทยพลาตัสวิกฤต” (พิมพ์ครั้งที่ 2),
กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิมเณศ พรินต์ติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.

เครือข่ายองค์กรชุมชนอำเภอปากช่อง “โครงการฝึกกำลังประชารัฐขับเคลื่อนกองทุนหมู่บ้าน 1
ล้านบาทให้ยั่งยืนได้อย่างไร”, เอกสารประกอบ , 2545

ตรวจสอบภายในกรมบัญชีกลาง , สำนักบัญชี “คู่มือการทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุน
หมู่บ้านและชุมชนเมือง” , 2545

